

A A N H A N G S E L
T O T D E
N I E U W E
B R I T S C H E
A P O T H E E K.
D E
M A T E R I A M E D I C A.

I. HOOFDDEEL.

Behelzende

*Een Lyſt van Artikelen, die in de LONDONSCH E APOTHEEK van 1746; en in
die van EDINBURGH van 1774. overgeſlaagen zyn.*

LOND. APOTHEEK.

EDINB. APOTHEEK.

A.

A.

Abies. De roode Denneboom.
Acetosa arvensis lanceolata. Veldzuuring
met spieswyze bladeren.
Acetosa vulgaris. Gemeene zuuring.
Adeps anserinus. Ganzevet.
Adiantum album. Wit Venushair.
Agrimonia. Boelkenskruid.
Alliaria. Look.
Alnus nigra baccifera. Zwarte nootendraa-
gende Elzenboom.
Ambragrysea. Ambergrys.
Anonidis radix & folia. Stalkruid de wor-
tel en bladeren 'er van.
Angelica in hortis nostris & alibi. Engel-
wortel, die in onze tuinen en elders
groeit.
Apium. Pieterfelie.
Aquilegia. Akelyen.

Abies. De roode Denneboom.
Acetosa arvensis lanceolata. Veldzuuring
met spieswyze bladeren.
Acetosella, seu Lujula. Wilde zuuring.
Acetum. Azyn.
Adeps anserinus. Ganzevet.
Adiantum album. Wit Venushaair.
Agrimonia. Boelkenskruid.
Alliaria. Look.
Alnus nigra baccifera. Zwarte nootendraa-
gende Elzenboom.
Amylum. Styffel.
Anonidis radix & folia. Stalkruid, de wor-
telen en bladeren.
Apium. Pieterfelie.
Aquilegia. Akelyen.
Asari radix. Manssooren wortel.
Asparagi radices. Aspargie wortels.

A

Ara

ID E M A T E R I A M E D I C A A

LOND. APOTHEEK.

EDINB. APOTHEEK.

Asari radix. Mansooren wortel.
Asparagi radices. Aspargie wortels.

B.

B.

Balanus myrepica. Pistaches.
Bardana. Kliffenkruid.
Berberis. Barberisse.
Brassica. Kool.
Bryoniae albae radix. Witte kwartelbesie wortel.
Bugula. Wondkruid.
Butyrum. Boter.

Balanus myrepica. Pistaches.
Becabunga. Waterguichel.
Berberis. Barberisse.
Brassica. Kool.
Bugula. Wondkruid.
Butyrum. Boter.

C.

C.

Calamintha montana. Berg-Munt.
Calendulae flores. Tuin-Goudsbloemen.
Cannabis semen. Kennepzaad.
Caprifolium. Kamperfoelie.
Cardiaca. Moederkruid.
Cerasus. Karfeboom.
Caryophyllatae radix. Nagelkruid wortel.
Chaerophyllum. Kervel.
Cheiri, seu Leucojum luteum. Muurbloem.
Chelidonium majus. Stinkende of groote Gouw.
Cichoreum sylvestre. Wilde Cichorey.
Cicuta. Wilde Kervel.
Cochlea terrestris. Landflakken.
Consolida major. Wondkruid.
Convolvulus major & minor. Groote en kleine Klokjes-Winde.
Corallina. Koraal, of Zeemos.
Cotula foetida. Wilde Kamillen.
Cucurbita. Kauwoerde.
Cupressus. Cypressen-boom.
Cynoglossum. Hondstong.
Cynobati flores. Wilde Doornbloemen.

Calamintha montana. Berg-Munt.
Calendulae flores. Tuin-Goudsbloemen.
Calx viva & aqua calcis. Levendige Kalk en Kalk-water.
Cancerorum chelae. Kreefts-schaalen.
Cannabis semen. Kennepzaad.
Caprifolium. Kamperfoelie.
Cardiaca. Moederkruid.
Caryophyllatae radix. Nagelkruid wortel.
Cerasus. Karfeboom.
Chaerophyllum. Kervel.
Cheiri, seu Leucojum luteum. Muurbloem.
Chamaedrys. Maanderkruid.
Chelidonium majus. Groote, of stinkende Gouw.
Cichoreum sylvestre. Wilde Cichorey.
Citrullus. Watermeloen.
Cochlea terrestris. Landflakken.
Convolvulus major & minor. Groote en kleine Klokjes-winde.
Corallina. Koraal, of Zeemos.
Cotula foetida. Wilde Kamillen.
Cucumis bortenstis & agrestis. Tuin-Komkommers en wilde komkommers.
Cucurbita. Kauwoerde.
Cupressus. Cypressenboom.
Cynoglossum. Hondstong.
Cynobati flores. Wilde Doornbloemen.

D.

D E M A T E R I A M E D I C A

LOND. APOTHEEK.

EDINE. APOTHEEK.

D.

D.

Daucus sylvestris. Wilde Krooten.
Dens Leonis. Paerdebloemen.
Digitalis. Vingershoeds kruid.
Dulcamara. Bitterzoet, of houtagtige Nachtschaduw.

Digitalis. Vingerhoeds kruid.

E.

E.

Ebulus. Hadig, of laage Vlierboom.
Erigerum. Kruiskruid, of kruiswortel.
Eruca. Rakette.
Erysimum. Edele Rakette, of Heeskruid.
Eupatorium cannabinum. Kennep-boelkens-kruid; Leverkruid.
Euphorbium. Persiaansche Toortsche Gom.

Ebulus. Hadig, of laage Vlierboom.
Erigerum. Kruiskruid, of kruiswortel.
Eruca. Rakette.
Erysimum. Edele Rakette, of Heeskruid.
Eupatorium Cannabium. Kennep boelkens-kruid, Leverkruid.
Euphorbium. Persiaansche Toortsche Gom.

F.

F.

Fabae. Boonen. Tuinboonen.
Fel tauri. Stieren gal.
Filipendula. Roode Steenbreeken.
Filis mas. Mannetjes Varen.
Foeniculum vulgare. Gemeene fenkel.
Fragaria. Aardbeziën plant.
Fumaria. Duive kervel.

Fabae. Tuinboonen.
Fel tauri. Stieren gal.
Ficus. Vyg.
Filipendula. Roode Steenbreeken.
Filis mas. Mannetjes Varen.
Fragaria. Aardbeziën plant.

G.

G.

Gallium luteum. Onze lieve Vrouwen-bedstroo.
Genista. Bremboom.
Gentianella. Kleine Gentiaan.
Geranium moschatum. Moschaat Kraansbek.
Gramen caninum. Hondsgras.
Gummi cerasorum, amygdalae & pruni. Gom van karsen-, amandelen- en pruim-boomen.

Gallium luteum. Onze lieve Vrouwen-bedstroo.
Gentianella. Kleine Gentiaan.
Geranium moschatum. Moschaat Kraansbek.
Gramen caninum. Hondsgras.
Gummi cerasorum, amygdali, & pruni. Gom van karsen-, amandel- en pruim-boomen.

H.

H.

Hedera arborea. Boomveil.
Hippofelinum. Lavas.
Hypocyamus. Bilzenkruid.

Hedera arborea. Boomveil.
Hippofelinum. Lavas.

A 2

J. Jas.

DE MATERIA MEDICA.

LOND. APOTHEEK.

EDINB. APOTHEEK.

J.

J.

Jasmini flores. Jasmyn bloemen.
Ichthyocolla. Vischlym.
Imperatoria. Meesterwortel.
Iris vulgaris, seu Germanica. Gemeene,
of Duitſche Liſch.
Juglans. Walnoot.

Jasmini flores. Jasmyn bloemen.
Ichthyocolla. Viſchlym.
Iris vulgaris, seu Germanica. Gemeene,
of Duitſche Liſch.
Juglans. Walnoot.

K.

K.

Kermes succus. Karmozynboomsap.

L.

L.

Lac lunae. Maan-melk.
Levisticum. Lavas.
Ligustrum. Liguster.
Lilium album. Witte Iely.
—— *Convallium.* Lelie van den dale.
Linaria. Vlaskruid.
Lingua cervina. Hertstong.
Linum catharticum. Purgeervlas.
Lupulus. Hop.
Lysimachia spicata purpurea. Doornagtig
purper Jooden-kruid.

Lac lunae. Maan-melk.
Ligustrum. Liguster.
Lilium convallium. Lelien van den dale.
Linaria. Vlaskruid.
Linum catharticum. Purgeer-vlas.
Lupulus. Hop.
Lysimachia spicata purpurea. Doornagtig pur-
per Jooden-kruid.

M.

M.

Malva sylvestris pumila. Wild Kaasjeskruid.
Malus bortenſis & sylvestris. Tamme en
wilde Appelboom.
Marrubium nigrum foetidum. Zwarte ſtin-
kende Andoorn.
Melilotus. Steenklaver.
Millefolium. Duizendblad.
Mezereon. Dwerg-Olyfboom.

Malva sylvestris pumila. Wild Kaasjeskruid.
Malus bortenſis & sylvestris. Tamme en wil-
de Appelboom.
Marrubium nigrum foetidum. Zwarte ſtin-
kende Andoorn.
Matricaria. Moederkruid.
Mel. Honig.
Melilotus. Steenklaver.
Minium. Menic.
Morus. Moerbezie-boom.

N.

N.

Narcissus. Tydeloos.

Narcissus. Tydeloos.

O. Oxu.

O.

Oxulapathum. Patientie.

P.

Persica malus. Persikboom.

Persicaria urens. Bytend persik-kruid.

Petasites. Dokke bladen.

Petroselini folia & radix. Pietersfelie bladeren en wortels.

Pinus. Pynboom.

Polygonatum, Sigillum Salomonis. Salomons Zegel.

Populus nigra. Zwarte populier boom.

Porrum. Look, of pry.

Primula veris. Sleutelbloem.

Prunella. Smeerwortel.

Pruni sylvestris flores. Sleepruimen bloemen.

Q.

Quercus. Eikenboom.

R.

Ranunculus bulbosus. Hanenvoet, of bol-
baterbloem.

Ranunculus flammeus. Gevlamde boterbloem.

Raphanus bortenensis. Radys.

Rapum. Raapen.

Rhaponticum. Rhabarber der Ouden.

Ribegia, Ribesia. Roode Aalbeziënstruik.

Ricinus. Wonderboom.

Rubus vulgaris. Brummelbezie struik.

Ruscus. Steekpalm.

S.

Salix. Wilgeboom.

Salvia agrestis. Wilde Salie.

Sambuci folia & cortex. Vlierboomen bloemen en bast.

O.

Oleum olivarum. Olyfolie.

Origanum. Wilde marjolyen.

Ovum gallinaceum. Hoender ey.

Oxulapathum. Patientie.

P.

Paeonia. Ploene.

Papaver rhoeas. Roode maankop.

Paralysis. Sleutelbloem.

Pentaptyllum. Vyfblad.

Persica malus. Persikboom.

Petasites. Dokke bladen.

Petroselini folia. Pietersfelie bladeren.

Pinus. Pynboom.

Pix liquida. Teer.

Populus nigra. Zwarte populierboom.

Porrum. Look, of pry.

Primula veris. Sleutelbloem.

Prunella. Smeerwortel.

Pruni sylvestris flores. Sleepruimen bloemen.

R.

Ranunculus bulbosus. Haanenvoet, of bol-
baterbloem.

Ranunculus flammeus. Gevlamde boterbloem.

Raphanus bortenensis. Radys.

Rapum. Raapen.

Rhaponticum. Rhabarber der Ouden.

Ribegia, Ribesia. Roode Aalbeziën struik.

Rubus idaeus. Braambozen struik.

Rubus vulgaris. Brummelbezie struik.

Ruscus. Steekpalm.

S.

Salix. Wilgeboom.

Salvia agrestis. Wilde Salie.

Sambuci folia. Vlierbloemen.

Sanicula. Breukkruid.

Sanicula. Breukkruid.
Saponaria. Zeepkruid.
Satyrion. Orchis.
Scabiosa. Aposteumkruid.
Scrophularia. Speenkruid.
Secale. Rog.
Sedum majus. Groote huislook.
Sedum minus luteum. Kleine huislook.
Sedum minus vermiculatum acre. Kleine
 fcherpe huislook.
Serpillum. Wilde thym.
Stramonium, Datura. Doornappel.
Succisa, Morfus diaboli. Duivelsbeet.

T.

Thymus. Thym.
Tithymalus. Spurgie.
Triticum furfur, fermentum, panis. Tarwen
 zemelen, zuurdeeg, brood.

V.

Vaccinia palustris. Poel-heidelbeziën.
Valeriana hortensis. Tuin-Valeriaan.
Valeriana sylvestris. Wilde Valeriaan.
Verbascum. Wolkruid.
Verbena. Yzerkruid.
Veronica mas. Mannetjes Eerenprys.
Vinca peruviana. Maagdepalm, Vinkoorde.
Virga aurea. Gouden roede, of gulden
 Wondkruid.

U.

Ulmaria. Weidenzoet.
Ulmus. Olmboom.
Urtica. Brandnetel.

Z.

Zincum. Zink, Spiauter.

Sapo. Zeep.
Saponaria. Zeepkruid.
Scabiosa. Aposteumkruid.
Scrophularia. Speenkruid.
Secale. Rog.
Sedum majus. Groote huislook.
Sedum minus luteum. Kleine Huislook.
Sedum minus vermiculatum acre. Kleine
 fcherpe huislook.
Sevum ovillum. Schaapen vet.
Stramonium, Datura. Doornappel.
Succisa, Morfus diaboli. Duivelsbeet.

T.

Terebinthina Argentoratensis. Straatsburgsche
 Terpentyn.
Terebinthina Chia. Terpentyn van Chio, of
 Cyprus.
Thlapsi. Boeren mosterd.
Thbus Vulgare. Gemeene Wierook.
Tiliae flores. Lindenbloesem.
Tithymalus. Spurgie.
Triticum amyllum, furfur, fermentum, panis.
 Tarwenbloem, zemelen, zuurdeeg, brood.

V.

Vaccinia palustris. Poel-heidelbeziën.
Valeriana hortensis. Tuin-Valeriaan.
Valeriana montana. Berg-Valeriaan.
Verbena. Yzerkruid.
Veronica mas. Mannetjes Eerenprys.
Virga aurea. Gouden roede, of gulden
 wondkruid.

U.

Ulmaria. Weidenzoet.
Ulmus. Olmboom.
Uvae passae majores. Lange rozynen.

A A N M E R K I N G E N.

De meeste deezer Artikelen zyn enkele Geneesmiddelen, niet minder gemeen dan nuttig, en als zodanigen leveren zy ons een sterk bewys uit van eene weldoende Voorzienigheid, die ons met geen geringe menigte en verscheidenheid van Geneesmiddelen, die blykbaar gelyke hoedanigheid, werkingen en kragten hebben, begunstigt; en dat deezen de voortbrenfels zyn van verscheidene plaatsen en Landen, gelyk ook van verscheidene jaarfaizoenen; waar door de Geneesheer in staat gesteld wordt om, als het één feilt, een ander van gelyke uitwerking te beproeven, tot groot voordeel van zynen Lyder in menigte voorvallen.

Het schynt derhalven niet onnut te zyn, eens hoofdzaakelyk te overzien, welke in beide de APOTHEEKEN ontbreken, en dezelve naar de verscheidene rangen der Geneesmiddelen met naamen op te tellen, dus:

In die van LONDEN ontbreken,

Onder de Zuuren (a), de *Acetosa vulgaris* & *lanceolata*, *Berberis fructus*, *Sedum magus*, *Vaccinia palustris*.

Onder de bitteren (b), *Cichoreum sylvestre*, *Eupatorium cannabinum*, *Gentianella*, *Salicis cortex*, *Salvia agrestis*, *Succisa*, *Verbena*.

Onder de speceryagtige (c) en welriekende, *Angelica in hortis nostris*, *Calamintha montana*, *Caryophyllatae radix*, *Daucus sylvestris*, *Imperatoria*, *Leucosium luteum*, *Levisticum*, *Serpillum*, *Thymus verus*.

Onder de stinkende (d), en die tegen de Moederkwaalen dienen, *Cardiaca*, *Cotula foetida*, *Marrubium nigrum foetidum*, *porrum*.

Onder de Meelagtige (e), slymagtige, of die daar naar gelyken, *Cocblea terrestris*, *Consolida major*, *Fabae farina*, *Gummi cerasorum*, *Ichthyocolla*, *Lilium album*, *Malva sylvestris pumilla*, *semina frigida*.

Onder de Buikzuiverende (f), *Alnus nigra baccifera*, *Asari radix*, *Bryoniae albae radix*, *Convolvulus major* & *minor*, *Cynosbati flores*, *Iris vulgaris seu Germanica*, *Linum Catharticum*, *Mezereon*, *Oxylapathi radix*, *Pruni sylvestris flores*, *Rhaponticum*, *Sambuci cortex*.

Onder de Braakmiddelen (g), *Asari radix*, *Erigeron*, *Narcissus*, *Primula veris*, *Rapbanus hortensis*, *Sedum minus vermiculatum acre*.

Alhoewel men moet toestaan, dat het Collegie van EDINBURGH by de Lyft van hunne voorige Apotheek verscheide nieuwe Artikelen gevoegd heeft, die tot hiertoe veroordeeld waren niet veel minder dan vergiftig te zyn, maar door geneeskundige schranderheid in kragtige geneesmiddelen veranderd; nogthans blykt, by eene herschouwing van de voorgaande Lyft, dat het 'er zoo verre van daan is, dat zy getracht zouden hebben, de ontbree-

(a) *Acida*. (b) *Amara*. (c) *Aromatica* & *fragrantia*. (d) *Fastida* & *hysterica*. (e) *Farinacea*,
mucilagines, & *bis similia*. (f) *Cathartica*. (g) *Emetica*.

breekende, in de Lyft der *Londonsche Apothek* gemeld, te vervullen; dat zy veel eer fchy-
nen den geest van verdere affnyding toegegeeven, en niet minder een verzuim van ver-
fcheide nuttige Artikels, als van onze inlandfche planten getoond te hebben.

Dus hebben zy, onder de Zuuren (*b*), ons inderdaad voorzien van verfcheide verby-
tende bergstoffelyke Zuuren (*i*); maar zyn by uittek kort en gebrekkig in die der plant-
gewaffen (*k*), fchoon in veele gevallen boven de anderen te verkiezen: want zy hebben
geen *Acetum*, *Acetosa lanceolata*, *Acetofella* of *Lujula*, noch *Cynosbati fructus*, noch *Se-
dum majus*; en zy gaan met een volkomen ftilzwygen voorby die zachte, aangenaame,
zeepagtige zuuren, welke ons, door de milde hand der Natuur, zyn toebedeeld in onze
Vrugten; waarvan de meesten in alle jaarfaizoenen kunnen bewaard worden, en die van
een zonderling nut zyn; te weten: Die van *Berberis*, *Morus*, *Rubaeus idaeus*, *Vacci-
nia palustris*, en *Uvae Corinthiacae*.

Onder de Speceryagtige en Welriekende (*l*) ontbreeken, *Calamintha montana*, *Caryo-
phillatae radix*, *Jasmini flores*, *Leucojum luteum*, *Origanum*, *Subdanum* en *Thus*.

Onder de Stinkende en die tegen de Moederkwaalen dienen, (*m*) *Cardiaca*, *Cotula
foetida*, *Marrubium nigrum foetidum*, *Matricaria*, *Nepeta*, *Porrum*.

Onder de Meelagtige (*n*), Slymagtige, of die naar dezelve gelyken, worden niet ge-
vonden, *Amylum*, *Cochlea terrestris*, *Fabae farrina*, *Gummi cerasorum*, *Ichthyocolla*,
Malva pumila, noch de koude Zaaden.

Onder de Buijzuiverende (*o*) vindt men geen van de volgende, *Alnus nigra baccifera*,
Asari radix, *Convolvulus major & minor*, *Cynosbati flores*, *Ebulus*, *Iris vulgaris seu
Germanica*, *Linum catharticum*, *Oxylapathum*, *Pruni sylvestris flores*, *Rhaponticum*.

Onder de Braakmiddelen (*p*) koomen geene van de volgende voor; *Asari radix*, *Eri-
gerum*, *Narcissus*, *Primula veris*, *Raphanus hortensis*, *Sedum minus vermiculatum acre*.

Onder de Bitteren (*q*) worden niet gevonden *Chamedrys*, *Cichoreum sylvestre*, *Eupato-
rium cannabinum*, *Gentianella*, *Salicis cortex*, *Salvia agrestis*, *succisa* noch *Verbena*.

Wat de zoeten betreft; zy hebben den Apothekers winkel niet alleen ontbloomt gelaaten
van dat der Vygen, Rozynen en Dadels; maar ook van Honig, en zelfs van Suiker voor
zyne Syroopen en Honigdrankjes.

Thans gaa ik over, om de boven opgetelde Artikelen aan het verzuim en de vergeetel-
heid te ontrukken, tot het geeven van eene korte fchets van derzelver kragten en nuttig-
heid in menige gelegenheden, gegrond op gezag en ondervinding; en om aan te toonen
waar dezelve ontbreeken, zal ik de Letters *L.* & *E.* of *L.* of *E.* voor elk voorzetten;
alleenlyk laat ik deeze aanmerking voor af gaan, dat de werking van eenig geneesmiddel
zoo verre af is van een zeker en bepaald middel te zyn, dat het integendeel aan verande-
ring onderworpen is naar de Jaaren, of den ouderdom, de kunne, den verfchillenden
ftaat der gezondheid, en het verfchillend beftier van den Lyder.

L. en E.

(*b*) *Acida*. (*i*) *Acida mineralia corrosiva*. (*k*) *Vegetabilia*. (*l*) *Aromatica & fragrantia*. (*m*) *Foetida &
antiptyterica*. (*n*) *Farinacea, mucilaginea, & bis similia*. (*o*) *Cathartica*. (*p*) *Emetica*. (*q*) *Amara*.

L. en E. ABIES RUBRA, de roode Denneboom, gemeene Vuurenboom, of Harsboom.

Deeze Boom verdient wel een plaats in een *Britsche* of *Iersche Materia Medica*, dewyl hy vol is van eene balsmagtige stoffe; en voor een afkookfel van de toppen der bladeren in koeldrankjes voor de scheurbuik, moet hy niet zonder reden boven die van uitheemsche boomen verkoozen worden. Zie PINUS, de Pynboom.

L. en E. ACETOSA ARVENSIS LANCEOLATA, C. B. Schaaps Zuuring.

Dit Artikel, hoe wel by geen van beide Collegien gemeld, is de gemeenste en de sterkst zuure van alle de Zuurings, en wordt gezegd aangenaamer voor de maag te zyn: en dewyl de zuuren van plantgewassen van geen gering gebruik in de Geneeskunst, en in veele gevallen te verkiesen zyn boven de zuuren van bergstoffen (r); en limoenen en oranje appelen overal niet te krygen zyn; zoo zullen deezen dat gebrek rykelyk vergoeden; en van het sap kan men een Conserf (s) maaken om voor gebruik in alle jaarfaizoenen te bewaaren.

E. ACETOSELLA. TRIFOLIUM ACETOSUM VULGARE. LUJULA. C. B. Wilde Zuuring.

Deeze verdient inzonderheid in aanmerking te koomen, om dat ze veel aangenaamer zuur uitleevert, dan de gemeene zuuring.

E. ACETUM, Azyn.

Behalven dat dezelve in verscheide saamenmengfels komt, zyn deszelven verscheide en blykbaare nuttigheden onloochenbaar: doch ter deezer plaatse zal het genoeg zyn alleen te melden voor 1, dat dezelve ons voorziet van een Wey in koortsen, zynde een zeer nuttig geneesmiddel, dat gemakkelijk te bekoomen is: Ten 2de, dat de Professor Sylvius zich in zyne vizieten by de zieken, geduurende de peft te Amsterdam,

bewaard heeft voor de besmetting, door elken morgen een lepel vol azyn inteneemen: Ten 3de, by gebrek van vlugge geesten (t), kan dezelve in de neusgaten opgeblazen worden, om slaapzieken (v) op te wekken.

L. en E. ADEPS ANSERINUS, Ganze vet.

Dit kan als eene verandering onder de vette zelfstandigheden aangenomen worden, als zynde erkend fyner en doordringender te weezen dan Varkens vet.

L. en E. ADIANTUM ALBUM. Ruta muraria, C. B. Wit Maagdenhaair, Muurruit.

Hier zyn de Collegien van London en Edinburgh geen leidlieden voor ons in Dublin; want van alle de foorten van Maagdenhaair is deeze hier de gemeenste, zynde inderdaad in onze nabuurschap zeer overvloedig op oude muuren; alhoewel beide, de Edinburgsche en Londonsche Collegien dezelve voorbygaan, behoudende alleenlyk het Engelsch Vrouwenhaair (*Trichomanes*, welk zoo gemakkelijk niet te bekoomen is; waarmede het wit Maagdenhaair overeenkomt in alle de kenbaare hoedanigheden, zo wel als met het Venushaair (*capillus Veneris*); en heeft naar alle waarfchynlykheid dezelfde kragten.

L. en E. AGRIMONIA. Boelkenskruid.

Dit is een zagt saamentrekkend en speeryagtig kruid, en als zodanig waardig om gehouden te worden. Het poeder van het gedroogde kruid, in een bekwaam voervogt ingegeeven, is sterk aangepreezen door Riverius, in tegenwillig afloopen van de pis.

L. en E. ALLIARIA. C. B. Look zonder Look.

Dit is waardig behouden te worden, zoo wel wegens zyne overvloedigheid als kragten, gelyk aan die van knoflook, gelykende daarna zoo wel in reuken als in smaak; en

(r) *Acida mineralia*. (s) *Rob.* (t) *Spiritus volatiles*. (v) *Leibargici*.

en het ſap, of het kruid geſtooten en met zout, azyn en water gemengd, wordt zeer aangepreezen in vuile en rottige zweeren.

L. en E. ALNUS NIGRA BACCIFERA
zwarte nooten draagende Elzenboom.

De binnenſte baſt, die geel is, en aan water en geeft van wyn eene hooge kleur geeft, is een van onze inlandſche buikzuiverende middelen, en wordt tot dat einde in poeder tot een drachma ingenomen; en tot twee drachmas in een afkookſel, in zes oncen water, tot vier verkookt.

L. AMBRAGRYSEA, Ambergrys.

Wy zyn uitgelokt om dit in aanmerking te neemen, dewyl het ſomtyds op onze kuſten geworpen is; en het is hier eene plaats waardig als een hartverſterkend middel (x), zoo wel als Muskus, en andere geneesmiddelen van denzelfden rang.

E. AMYLUM. Styyfel.

Deeze komt naby aan de natuur van de ſlymagtige Gommen, en heeft de verzekering van de Oudheid en de hedendaagſche praktyk ten aanzien van haare goede uitwerking, zoo wel in uitwendig als inwendig gebruik; want niet alleen heelt het poeder, op ontvelde deelen geſtrooid, dezelve; maar het wordt ook inwendig ingenomen tot geneezing van buikloopen (y), die met ſcherpheid verzeld gaan, en in bloedſpuwingen (z).

L. ANGELICA SATIVA. C. B. Engel-
kruid, dat in onze tuinen groeit.

Het Collegie van London ordonneert den wortel van dit kruid uit Spanje te brengen; maar Doctor *Alston* merkt aan, dat Angelica een inboorling is van zeer koude Landen, als *Lapland*; en dat het daar zoo wel, als in onze tuinen ſpeceryagtig en windbrekend is (a).

L. en E. ANONIS SPINOSA & SPINIS
CARENS. C. B. Stalkruid met en zonder doorns.

Deeze plant is by ons zeer gemeen, en niet onwaardig in aanmerking te koomen, hoewel thans uit de mode. De bladeren en wortels hebben byna dezelfde merkbaare hoedanigheden, zynde zoetagtig met eenige ſcherpheid. Het ſap der bladeren toont eenige helling naa het loogzoutagtige, dewyl het klaar blyft met loogzouten (b), maar dik word met zuuren (c). De baſt of ſchil van den wortel, welke voornaamelyk gebruikt wordt, heeft den reuk van zoethout, met een zoetag-bitteren ſmaak, en een weinig walgende. Voor deezen was het onder de vyf ligter openende wortels geplaatſt, en mogelyk niet onwaardig; dewyl deszelfs afkookſel ſterk aangepreezen wordt in verſtoppingen van de nieren en lever.

L. en E. APIUM PALUSTRE, C. B.
Water-Eppe.

Dit is waardig behouden te worden, al was het om geene andere reden, dan zyne overvloedigheid, en de nuttigheid van het kruid, (alhoewel de *Edinburgſche* Apotheek alleen den wortel en 't zaad vermeldt) in uitwendige toepaſſing, als een verdryvend middel, byzonderlyk in klonters van verdikte melk in de borſt te ontbinden: nochte heeft de wortel zyne plaats ook niet gevestigd onder de openende wortels, of ſchoon hy van een zagter reuk is dan de bladeren, en van een zoetagtigen ſmaak, meest gelykende naar pinkſternakelen; en dus is het onder de zagte pisdryvende (d) middelen geplaatſt.

L. en E. AQUILEGIA SYLVESTRIS. C.
B. Wilde Akelyen.

Dit kruid wordt veel in 't wild by *Dublin* gevonden, en de bladeren hebben eene zagte (doch de zaaden een veel ſterker) ſaamentrekkende kragt, en zy worden dikwyls, en zulks niet ten onrecht, gebruikt

(x) Cordiale. (y) Diarrhaea. (z) Haemoptosis. (a) Aromatica & carminativa. (b) Alcalia. (c) Acida. (d) Diuretica.

in ziekten van den mond en de keel; dewyl derzelver faamentrekking met eene zoetheid gemaatigd wordt.

L. en E. ASARUM. C. B. *Mansooren.*

De wortel dezer plant is in geen van beide de Apotheeken gemeld, alhoewel dezelve sterker is en by de Ouden meer in gebruik was dan de bladeren, en opwaards en nederwaards zuivert; doch door denzelven lang in water te kookken kan hy van zyne hoedanigheid om braaking te verwekken (e) beroofd worden, en wordt dan een kragtig veranderend (f) en zweetdrievend (g), pisdrievend (h) en de maandstonden bevorderend (i) middel, even als de *Ipecacuanba* in kleine giften ingegeven, en als Tabak na lang aanhoudend kookken.

L. en E. ASPARAGUS SATIVA. C. B. *Aspargies.*

De wortels deezer plant zyn een welbekend pisdrievend middel (k), zoo wel als de toppen; en zy worden onder de vyf openende wortels geplaatst.

L. en E. BALANUS MUREPSICA, GLANS UNGUENTARIA, MYROBALANUM PLINIO & AETIO, & OLEUM BALANINUM. *Ben, een soort van Pistaches, Ben Olie.*

Dit Artikel schynt waerdig in gedachtenis gehouden te worden, en zulks te meer om de vrugt; welke, met opzigt tot de hoedanigheid van het geen zy bevat, een groote overeenkomst heeft met dat van den *Ricinus*, wonderboom, of *Cataputia major*, groote spurgie, C. B.; want de geheele vrugt met de huid heeft een grooten trap van scherphheid, zoo dat ze zelfs braaking verwekt en buikzuivert (l): maar de kern is zoetagtig en vet, en levert door perling eene olie uit; welke Olie, gelyk de Olie van den Wonderboom (m), ook zagtelyk buik-

zuiverende is, en deeze byzondere uitstee-kendheid heeft, dat zy door ouderdom niet duf wordt; en daarom worden verscheide welriekende enkele geneesmiddelen, als Jasmyn, Muskus, enz. door dezelve bewaard; en dewyl zy zelve zonder reuk is, neemt zy de fyne geuren aan, en behoudt dezelve een langen tyd.

L. BARDANA, LAPPA MAJOR MONTANA LANUGINOSIS CAPITULIS, *sive* ARCTIUM DIOSCORIDIS, C. B. *Kliffenkruid.*

De *Edinburgsche* Vergadering heeft dit Artikel met recht aangenomen. De wortel is van een zoetagtigen en een weinig slymagtigen smaak, met eenen geringen trap van scherphheid. *Simon Pauli* verkiest het afkooksel hier van, tot een half pond in een kwart* wyn en een kwart water, boven *Sassa* en de uitheemsche houten, in zwakke en vermagerde lichaamen, in geneezing der Venusziekten; om dat het een zagt zweetdrievend (n), en in eenige maate een zenuwkoesterend en de kragten vernieuwend, middel (o) is.

E. BECABUNGA, ANAGALLIS AQUATICA, FOLIO SUBROTUNDO, MINOR, C. B. *Waterguichel.*

Deeze plant heeft eene zachte scherphheid en is een weinig faamentrekkende, en is niet voorbaarig, als een innengfel in de sappen tegen het scheurbuik (p), aangenomen geweest; want daar ontbreken geene Schryvers van goed gezag voor derzelver uitwerking, zelfs als zy alleen gebruikt wordt, in uitwendige toepassing, in de geneezing van scheurbuikagtige zweeren en ander huidziekten.

L. en E. BERBERIS DUMETORUM, C. B. *Barberissen struik.*

Deeze struik is waerdig vermeld te worden wegens het sterke zuur van haare vrugt, welk

(e) Emetica qualitas. (f) Alterativum. (g) Diaphoreticum. (h) Diureticum. (i) Emmenagogicum. (k) Diureticum. (l) Emeticum & catharticum. (m) Oleum Ricini. (n) Diaphoreticum. (o) Analepticum. (p) Succus scorbutici. * Een Engellch kwart is een vierde van een Gallon; zie de BAITSCHKE АРОТНЕК, bl. 33.

welk van nut is in rotkoortfen, verzeld met galbraaking en stoelgang.

L. en E. BRASSICA ALBA CAPITATA
& NON CAPITATA, C. B. *Witte Kool en Kapper Kool.*

De Ouden kenden haar gebruik wel, zoo wel in de Geneeskunst als in de keuken, en zelfs in kwaadaartige zweeren en kankers, als het deel gestoofd werd met warm water, en de bladeren gestampt tweemaal daags opgeleid; en dewyl derzelver inhoud nu meer byzonderlyk nagespeurd is, en door de Nieuwere klaarlyk eene suikeragtige zelfstandigheid in dezelve ontdekt is, zoo zou het jammer zyn, dat ze, als een Geneesmiddel, zoude verworpen worden.

Zy heeft eenige overeenkomst met raapen, ten aanzien van de zoetheid met eenen trap van scherpteit vereenigd; en de aanpryzyng van *Dioscorides*, dat men ze moet kaauwen en het speeksel doorslikken, om de heesheid te geneezen, komt wel overeen met het Likmiddel uit steelen (q), door de Nieuweren tot dat zelfde einde bereid, en met de kragten van het afkooksel in hoesten, en dat ze in sommige gevallen een goed herftelmiddel (r) is.

L. BRYONIA ALBA BACCIS RUBRIS,
C. B. *Witte kwartelbezie.*

Dit Artikel is te recht in de *Eäinburgsche* Apotheek aangenomen, en is menigvuldig by ons, en van veel gebruik zoo wel uitwendig als een verdryvend middel, als inwendig in gevallen van waterzugt, zuiverende door braaking en stoelgang; de gifte in zelfstandigheid is tot een drachma, en in het sap, van twee drachmas tot een half once: ook bevordert het de maandstonden (s) en verdryft de wormen (t). Wanneer het gedroogd en in wyn gedoopt is, en dan weder gedroogd, wordt het zagt in zyne werking.

L. E. BUGULA CONSOLIDA MEDIA.
PRATENSIS CAERULEA, C. B.
Wondkruid.

Dit is een zeer zagt saamentrekkend middel; en van 't zelve wordt verzekerd, dat het rottige zweeren in den mond, en de spruw (v) geneeft, als men die met een afkooksel van 't zelve wascht; het welk deszelfs benaaming van *Consolida media* bevestigt.

L. E. BUTYRUM. *Boter.*

Dit zuivel verdient aangenomen te worden wegens deszelfs veelvuldig gebruik en nut niet alleen tot spyze, maar ook als een geneesmiddel; dewyl het de ettermaaking (x) bevordert, even als andere vette zelfstandigheden, en inwendig de borstontlasting (y) begunstigt; en *Baglivius* pryft klonten versche boter met suiker aan in zinnagtige hoesten: daarenboven kan het, in gevallen van vergift ingenomen zynde, waar men geene Olie bekoomen kan, derzelver plaats eeniger maate vervullen.

L. en E. CALAMINTHA MONTANA.
CALAMINTHA VULGARIS OFFICINARUM GERMANIAE, C. B.
Bergmunt.

Het Collegie van *Londen* heeft alleen de *Calamintha pulegi odor*, de veld Munt, in zyne Apotheek gevoegd, welke by ons naauwlyks te krygen is; daar de andere niet ongemeen is, en een zeer goed gedistilleerd water met overvloedige wezendlyke olie uitleevert.

Deeze is een van die planten, welke ons van de Ouden overhandrykt zyn, te recht aan dezelve toefchryvende dezelfde kragten als aan de poly, doch zy is sterker dan die. Zie het bericht van de gedistilleerde wateren.

L.

(q) *Laboch de caulibus.* (r) *Restaurans.* (s) *Emmenagogicum.* (t) *Antihelminthicum.* (v) *Spitbae.*
(x) *Suppuratio.* (y) *Expectoratio.*

L. en E. CALTHA VULGARIS, C. B. CALENDULA. *Goudsbloem.*

Wy hebben geen genoegzaame reden om deeze bloemen, als een zweetdryvend (z) middel te verwerpen, dewyl derzelver reuk, en te gelyk een groote trap van fcherpheid met zulk eene werking fchynen overeen te koomen. Ook zyn de bladeren voorzien van een grooten trap van fcherpheid, zelfs grooter dan de bloemen; en *Matthiolus* geeft een breedvoerig getuigenis van beider werking als een middel, dat de Maandftonden bevordert (a).

E. CALX VIVA & AQUA CALCIS. *Ongeblufchte Kalk en Kalkwater.*

De invoering van dit laafte in de praktijk, in ruime giften, doet de tegenwoordige Eeuwe eere aan; want, behalven dat dezelfs gebruik als een fcheivogt zeer groot is, zoo is het een kragtig geneesmiddel in ziekten van de eerfte wegen, zoo wel als in gevallen van fteen.

E. CANCROREUM CHELAE. *Kreeftfchealen.*

Dit is geen nutteloos byvoegfel tot het getal van onze opflorpemde (b) middelen, te meer om dat het beter koop is, en minder aan vervalſching onderworpen dan de Kreeftsoogen.

L. en E. CANNABIS SATIVA. C. B. *Hennep of Kennep.*

Het zaad deezer plant is flymagtig en zeer Olieagtig; het is verzagende, en wordt gehouden voor wat verdoovends (c) te bezitten. Het is wel bekend, dat het kleine vogels en hoenders vet maakt, en in de handen van voorzigtigen kan het buiten twyfel nuttig zyn voor de menſchen, byzonderlyk in een melkdrank voor den hoeft (d).

(z) *Diaphoreticum.* (a) *Emmenagogicum.* (b) *Absorbentia.* (c) *Narcoticum.* (d) *Emulſio.* (e) *Antibys-terica.* (f) *Diureticum.*

L. en E. CARDIACA, J. B. MARRUBIUM, CARDIACADICTUM, FORTE, PRIMUM THEOPRASTI. C. B. *Moederkruid.*

Dit kruid is voorzien van dezelfde kenne-lyke hoedanigheden, als andere middelen tegen de moederkwaalen (e), dewyl het ſtinkend, bitter, en zuur is, en dus ſchynt het zynen Engelfchen (gelyk ook den Nederduitschen) naam niet zonder reden ver-keegen te hebben, als zynde in gevallen van moederkwaalen by ervaarenheid goed bevonden. Het wordt gemeenlyk in de tui-nen gekweekt, en men zegt, dat het by *Dublin* ook in 't wild gevonden wordt.

L. en E. CARYOPHYLLATA VULGARIS. C. B. *Nagelkruid.*

Deeze plant is by ons zeer gemeen, en de wortel wel waerdig om aangenomen te worden, als zynde een ſpeceryagtig faamen-trekkend middel, als kruidnagelen, waar van het zynen naam ontleent, maar is lang zoo heet niet; en om deeze reden is het een zeer aangenaam innengfel in koeldrank-jes en andere geneesmiddelen.

L. en E. CERASUS SATIVA. C. B. CERASUS RUBRA & NIGRA. *Roode en zwarte Karſtenboom.*

Deeze boomen zyn waerdig om aangehouden te worden zoo wel om de Gom, als om de vrugt; en byzonderlyk de roode Karſen om de Conſerf, welke daar van gemaakt kan worden, en van nuttig gebruik is in koortſen.

L. en E. CHAEROPHYLLUM SATIVUM. C. B. *Tuinkervel.*

Dit kruid is niet alleen een aangenaam, zoet, zagt ſpeceryagtig innengfel in ſoep en ſaladen, en overeenkoomende met fenkel; maar dezelfs ſap is inzonderheid aanmer-kenswaerdig, dewyl het beroemd is als een kragtig pisdryvend (f) middel in waterzug-ten,

ten, tot drie of vier oncen, om de vier uren, met wyn ingenomen.

E. CHAMEDRUS MINOR REPENS, C.

B. *Maanderkruid.*

Dit kruid is met recht behouden in de *Londonſche* Apotheek, dewyl het een van de ſpeceryagtige bitters der Ouden is en te gelyk ſaamentrekkend; en wy hebben het gezach van *Aetius*, dat dezelfs afkookfel de derdendaagsche koorts (g) geneeft, hetwelk eenigzins bevestigd wordt door het getuigenis van *Chomel*, wegens een trekfel (h) van 't zelve, gevoegd by dat van duizend-guldenkruid (i), in witten wyn, als geneezende koortſen, die den koortsbast wederſtaan hebben.

L. en E. CHEIRI, LEUCOJUM LUTEUM VULGARE. C. B. *Muurbloem.*

De Muurbloem pryft zich zelve aan tot ons gebruik door haare groote menigvuldigheid, zoo in 't wilde als in onze tuinen, dewyl ze welriekend en ſpeceryagtig is, en een grooten trap van bitterheid en ſcherpheid bezit, en een kragtig middel is om de maandſtonden te bevorderen (k), volgens het getuigenis beide der Ouden en der Nieuwe Geneesheeren; gelyk ook eene olie, door een trekfel van 't zelve bereid, wordt aangepreezen om koude gezwollen te ontbinden, en als een pynſtillend middel (l) voor wonden en ontſteekingen (m) in de zenuwagtige deelen.

L. en E. CHELIDONIUM MAJUS VULGARE. C. B. *Groote of ſtinkende Gouwe.*

Het geele ſap is bitter en brandend, en wordt gebruikt om wratten te verdryven; en drie of vier droppelen van 't zelve zyn wel voorgeſchreeven geweest in een drank van wyn in kwaadſappige en waterzugtige gevallen; ook wordt de wortel aangepreezen, zoo wel by de Nieuwe als by de Ouden, vermengd met, of getrokken in, wyn, in de Geelzugt.

L. en E. CICHOREUM SYLVESTRE, five OFFICINARUM, C. B. *Wilde Cichory.*

Deeze plant is by ons zeer gemeen, en te gelyk veel bitterer dan de meefte van de melkagtige foorte, waar van het ook den naam van *Picris* ontleend heeft; dewyl het een zeepagtig bitter is, en als zodanig ſchynt het niet zonder reden aangepreezen te zyn in beginnende verſtoppingen van de ingewanden.

L. CICUTA MAJOR, C. B. *Wilde of dolle Kervel.*

Dit kruid verdient behouden te worden, niet alleen als een pynſtillend (n) middel, met andere van dien rang, maar ook anderszins; want alhoewel het inderdaad niet alles uitgewerkt heeft, dat men 'er zich van beloofde, zoo kan het nogthans niet ontkend worden, dat het zeer goede uitwerkingen gehad heeft, zoo wel in uitwendig als in inwendig gebruik; byzonderlyk als een kragtig verdryvend middel in kropgezwollen (o), in de geneezing van vuile en invreetende zweeren, en zelfs als een ſtreelend middel in Kankers. Zie de bereiding daar van onder de Uittrekkels.

L. en E. COCHLEA TERRESTRIS, de Landſlak of Huiſſlak.

Het vleefch der ſlakken was by de Ouden in groote achting als een herſtellend middel in den leefregel; nochte heeft hetzelve als zodanig onze oplettendheid niet verbeurd, maar behoudt dezelve in die fraaije bereiding van 't zelve in *Bate's* Apotheek, welke *Decoſtum Limacum* genoemd wordt. — Ook blykt het uit hunne ſchriften, dat zy niet vreemd waren van 't gebruik der huiſjes raauw en tot kalk gebrand, in gevallen van graveel en ſteen, het voornaamſte innengſel in *Steven's* ſteenverdryvend (p) middel, en inderdaad de grondſlag zelfs van de voortgangen, die wy gemaakt hebben tot het ontdekken van een waar

(g) *Febris quartana.* (h) *Infuſio.* (i) *Centaurium.* (k) *Emmenagogicum.* (l) *Anodynum.* (m) *Inflammatio.* (n) *Anodynum.* (o) *Tumores ſcrophuloſi.* (p) *Lithontripticum.*

waar. fteenverdriyend middel in den verbranden kalkfteen.

L. CONSOLIDA MAJOR, C. B. *Wondkruid.*

Dewyl de wortel van dit kruid een grooter menigte van flym, en zulks veel lymiger, uitleevert dan Althaea, en dus nader komt aan Arabifche Gom, en in veele gevallen derzelver plaats kan vervangen; zoo is het waardig om behouden te worden, byzonderlyk om deszelfs nuttigheid in bloedfpuwingen, in de vermaarde Syroop van Boyle (q) in Fullers Apotheek van opftaande voet te bereidene Geneesmiddelen (r), waar van dit een voornaam inmengfel is.

L. en E. CONVULVULUS MAJOR & MINOR, C. B. *Groote en kleine Klokjes-winde.*

Dit kruid, hoewel in beide Apotheecken overgeflaagen, verdient opmerking, dewyl het een van onze inlandfche buikzuiverende planten is, en hier zeer gemeen, en voor den Geneesheer tot gebruik kan dienen in plaatfen, die verre van de winkels verwyderd zyn. Hoffman noemt het Hoogduitsche Scammony (s); en Privotius plaauft het, in zyne Geneeskunst der Armen (t), onder de zachte buikzuiverende (v) middelen; zynde de gifte van een handvol of twee in een afkookfel.

L. en E. CORALLINA, ZEEMOS, *Koraal.*

Dit Zeegewas wordt op onze kusten gevonden, en by sommigen gekoozen, als een wormen verdriyend middel, boven de meeste bittere kruiden; dewyl het de wormen niet alleen verteert door zyne fcherpheid, maar dezelve ook uitdryft door een zekeren trap van buikzuiverende hoedanigheid, die het bezit; terwyl het te gelyk een opflorpend (v) middel in zuuren is.

L. en E. COTULA FOETIDA, CHAMAEMELUM FOETIDUM. *Wilde Kamillen.*

Deeze plant verdient hier ook wel eene plaats wegens haare overvloedigheid en nuttigheid. Derzelver ftank, fcherpheid, en bitterheid belooven groote kragten; door distilleeren leevert ze eene Olie uit van eene fchoone blaauwe kleur, als die van een fapphier; en Tragus pryft het kruid aan als gelyk aan bevergyl (x) in moedertoevallen; en Langrifb, een Schryver van gezach, geeft een voorbeeld op van een langduurige verkoudheid (y), met verlies van leven, die geneezen is door een afkookfel van t zelve, met theriaca als een zweetmiddel zoet gemaakt.

E. CUCUMIS SYLVESTRIS, C. B. *Wilde Komkommer.*

Deeze plant voorziet ons van het *Elatarium*, of verdikte fap, dat wel bekend een nuttig buikzuiverend middel, wanneer fpoedig en fterk werkende buikzuiverende middelen vereifcht worden.

L. en E. CUCURBITA MAJOR SESSILIS FLORE ALBO. C. B. *de groote Kauwoerde.*

De zaaden van deeze vrugt, en de overige der koude zaaden, zyn te recht behouden in de *Edinburgfche* Apotheek van 1756. alhoewel in de laafte verworpen; want zy voorzien ons van eene verfcheidenheid in onze melkdranken (z); welke, als ze met deeze zaaden bereid zyn, van sommigen verkoozen worden, om dat ze meer wateragtig en minder oliagtig zyn, dan met Amandelen.

L. en E. CUPRESSUS, C. B. *Cypreffenboom.*

Dit Artikel is te recht in de *Edinburgfche* Apotheek van 1735. ingevoegd, om deszelfs kegels, of vrugten, als zynde een balsem.

(q) Syropus Boylianus. (r) Pharmacopoea Extemporanea. (s) Scammonium Germanicum. (t) Medicina Pauperum. (v) Abforbens. (x) Castoreum. (y) Rheumatismus Chronicus. (z) Emulfo.

femagtig, speceryagtig, faamentrekkend middel, en een geneesmiddel dat veel be-geerd is zoo wel by de Ouden als nieuwere Geneesheeren; en in de *Merkwaardige Mengelwerken* (a) worden verscheide voorbeelden opgegeeven van tusschenpoozende koort-sen (b), welke geneezen zyn door drie drachma's van het poeder, in sterken witten wyn ingegeeven, in 't begin van den aan-val.

L. en E. CUNOGLOSSUM MAJUS VUL-GARE. C. B. *Groote Hondstong.*

De *Londonfche* Apotheek ordonneerde voor deezzen pillen van deeze plant; en alhoewel dezelve thans in beide Apotheeken verwor-pen is, om dat ze verdacht gehouden wordt van verdoovende (c) te zyn, nogthans kan ze, zelfs als zodanig nuttig zyn in voorzigtige handen; en in uitwendige oplegsels in pappen en zalven, is ze kragtig pynstillen-de (d), byzonderlyk verzagt een zalf van dezelve en varkensipek de pyn der ambei-en (e).

L. en E. CYNOSBATI FLORES. De *Bloemen der Hondсроос.*

Dit gedeelte van de plant, alhoewel in beide Apotheeken voorby gezien, is nog-thans, als een van onze inlandfche purgeer-middelen, waerdig hier eene plaats te heb-ben; dewyl het buikzuiverende is, even als de *Damaft-Roos*, als het in wey gekookt wordt, en derzelver menigvuldigheid moet ze aanpryzen. Ook is het vleesch in de *Edinburgfche* Apotheek uitgemonsterd, of-schoon het ons voorziet van een onzer aan-genaamfte Conferven.

L. DAUCUS SYLVESTRIS. SEMEN. *Wilde Krooten zaad.*

Hier heeft het Collegie van *Edinburgb* behoorlyke oplettendheid getoond voor on-ze inlandfche planten, zelfs in 't aanneemen

van deeze, en 't verwerpen van die van *Creta*; want wy behoeven inderdaad niet naa *Creta* te gaan om de zaaden van de wilde krooten; als een pisdryvend middel (f), te haalen, zoo lang als wy zelven met deeze rykelyk begiftigd zyn; welke, naar 't getuigenis van *van Helmont* en ande-ren, bevonden is, kragtige uitwerkingen te hebben in het uildryven van kleine steent-jes, die na het uildryven van een grooten steen in de piswegen blyven zitten; en mo-gelyk is het tot dit oogmerk van beter uit-werking, dan dat het heeter ware —, als zynde een aangenaam speceryagtig, en bal-femagtig geneesmiddel. Het poeder daar van wordt tot twee drachma's in wyn in-gegeeven, of getrokken in een half pint water, des morgens en 's avonds, in gra-veelpyn met bloedige pis verzeld.

L. DENS LEONIS LATIORE & AN-GUSTIORE FOLIO. C. B. *Leeuwen-tand met breede en smalle bladeren.*

Ook dit Artikel is by het Collegie van *Edinburgb* met recht behouden, als zynde, byzonderlyk de wortel, zagtelyk bitter en zoet, met een weinig fcherpheid; en dus is het openende zonder heetheid, en is niet zonder reden aangepreezen in hoesten, met bloedige en rotagtige fluimen verzeld, en *Nachtichaduw-melk* versich getrokken op de bladeren en wortels gegooten, en alle mor-gen ingenomen; en voor zulken, die veel wind in de maag hebben, schryft *Fuller* voor, dat het gekneusd worde, en in een verglaasd vat in een oven gezet, onmidde-lyk na dat 'er het brood uit gehaald is, en dat het daar zes uren in moet blyven staan; waar door een klaar vogt van 't zel-ve zal vloeijen, welk tot vier of zes drach-ma's, driemaal daags, moet ingenomen worden, om de fcherpheid van het bloed en de sappn, in de fcheurbuik en huid-ziekten te verbeeteren.

L. en E.

(a) *Miscellanea Curiosa*, (b) *Febris intermittens*, (c) *Narcoticum*, (d) *Anodynum*, (e) *Haemorrhoides*, (f) *Diureticum*.

L. en E. DIGITALIS PURPUREA FOLIO ASPERO. C. B. *Vingerboedskruid.*

Om van dit kruid niets te zeggen van deszelfs werking als een braak- en purgeermiddel (g), dewyl het te sterk is voor zwakke lichaamen, zoo zyn de bloemen en bladeren toch waardig om behouden te worden, indien al niet om andere reden, ten minste om derzelver verdryvende hoedanigheid, — wanneer zy of alleen, by wyze van een pap, of met varkens spek of May-boter vermengd, op kropgezwollen gelegd worden, — eenige maanden lang dagelyks vernieuwd zynde; in sommige van welke gevallen het werkt als een zagt blaatrekkend (b) middel, veroorzaakende eene ontlasting van dun vogt.

L. DULCAMARA SOLANUM SCANDENS *feu DULCAMARA. C. B.* *Houtagtige Nagtschade, of Bitterzoet.*

De steelen en wortels van deeze plant, in een afkookfel, hebben onlangs groote achting verkreegen als een verzoetend middel van het bloed; of met andere woorden; als verzagende de scherpheid in Venus kwaalen, in scheurbuikagtige, en zelfs in teeringagtige gevallen, die niet te verre gekoomen zyn, om in de plaats van sarsaparilla te gebruiken; derzelver afvaagende en verdunnende (i) hoedanigheid is ook zeer zagt, en verwekt geen de minste ontsleeking: twee of drie oncen versche steelen worden in een pint water gedaan, en maar een korten tyd gekookt.

L. en E. EBULUS, SAMBUCUS HUMILIS *feu EBULUS, C. B.* *Dwerg vlierboom. Hadig.*

Deeze plant wordt hier in 't wilde gevonden, en is een van onze inlandsche purgeermiddelen: derzelver kragten zyn zeer groot zoo wel in uitwendig als inwendig gebruik, zynde meest gelyk die van den Vlierboom. De middelste bast van den wortel was zoo wel bekend by de Ouden, als by de

Hedendaagschen, als een sterk en spoedig werkend purgeermiddel in waterzugten, — twee oncen 'er van worden in een trekfel gebruikt, en een once van het sap.

E. ELEMI GUMMI *Ethiopische Olieboom, Hars.*

Dit is veeleer een Hars dan een Gom; en de *Londonfche* Apotheek heeft 'er eene zelf van; waarom die van *Edinburgb* hetzelfde verworpen heeft, blykt niet.

L. en E. ERIGERON, SENECIO MINOR VULGARIS. *Kruiskruid, of Kruiswortel.*

De groote menigvuldigheid en 't nuttig gebruik van deeze plant, als een zeer gereed braakmiddel voor kinderen, behoort hetzelfde aan te pryzen: een lepel vol of twee van het sap in bier voor kinderen, of een trekfel of afkookfel van 't zelfe in wey wordt met dit oogmerk ingegeven. Ook wordt het als een purgeermiddel aan paerden en vogels ingegeven; en twee oncen van 't sap worden aan menschen ingegeven om wormen te dooden, tot welk oogmerk het by de Ouden gebruik werdt; ook wordt het sap by de Laateren aan paerden ingegeven om de wormen in den regten darm te verdryven.

L. en E. ERYSIMUM VULGARE C. B. *Edele Rakette, Heeskruid, Hegmosterd.*

De Natuur heeft ons zeer mild hier van bedeeld: het is maar een weinig minder in scherpheid dan mosterd; en het wordt sterk aangepreezen, als thee gedronken, en met honig zoet gemaakt, in oude hoesten, slymige amborstigheden, en hardnekkige heesheden.

L. en E. EUPATORIUM CANNABINUM, C. B. *Hennep-Boelkenskruid, Leverkruid.*

Deeze plant, hoewel in de Apotheeken voor-

(f) *Diureticum.* (g) *Emeticum & catharticum.* (b) *Vesicatorium.* (i) *Detergens & attenuans qualitat.*

voorby gezien, is aangenaam speceryagtig, bitter, en te gelyk zeer gemeen by ons. Zy wordt aangepreezen in zwakheden, die op sleepende ziekten volgen, byzonderlyk na afgaande koortsen, een trekfel daar van als thee gedronken; en eene slooving met een afkookfel en een pap 'er van worden gezegd kragtig bevonden te zyn in het verdryven van waterzugige gezwellen; en dat zelfs een (k) water-breuk door het zelve geneezen is; zonder doorsteeken, wordt door Chomel verzekerd.

L. en E. EUPHORBIIUM. *Persiaansche Toorts Gom.*

Indien het gezach van Fallopius, Hildanus en anderen, eenige aanmerking verdient, zoo moet dit Artikel zekerlyk aangenomen worden wegens deszelfs nuttigheid in invreetende zweeren met beenbederf; en in de steek van een zenuw of pees, welk dikwyls by 't aderlaaten gebeurt, zoo pryt Scultetus het volgend saamenmengfel aan:

*Recipe, Euphorbii scrupulum, Theriacin-
thinae semiunciam, Cerae parum: Ex-
tende super alutam, & adplica cali-
dè. —*

Dat is:

Neem van Euphorbium een scrupel, Ter-
penthyn een half once, een weinig
Wasch: smeer het op zeemleer, en
leg het warm op. —

Voeg hierby, dat het nuttig is om de
werking van zagter stoffen te verlevendi-
gen, als door het bydoen van een agtste
Euphorbium by Burgundiesch pik in pleis-
ter.

L. en E. FABA MAJOR, C. B. *Tuinboon-
nen, groote Boonen.*

Het overslaan van dit Artikel door beide
Collegien is niet te verschoonen, zelfs we-

gens de nuttigheid van deszelfs meel, by-
zonderlyk in ontfteelingen van de borsten
en de *testiculi* — 't zy om ze te verdryven
of tot ettermaaking te brengen; en daaren-
boven is de Boon verder waerdig byzonder-
lyk in aanmerking te koomen om haare stee-
len, die zy in menigte uitleevert; want als
zy tot asch gebrand worden, geeven zy,
even als Brem, een volmaakt loogzout, (l)
zonder eenig innengfel van andere natuur-
lyke zouten (m); en om die reden is een
trekfel daar van in wyn te verkiezen als een
pisdryvend (n) middel, en zelfs om klein
graveel of zand uit te dryven, in gevallen
van nierpyn (o) en waar oot een zuiver
loogzout vereischt wordt.

L. en E. FEL TAURI. *Stieren Gal.*

Deze Gal is waerdig om aangenomen te
worden, niet alleen om dat zy een schei-
vogt is om olieagtige en narsagtige licha-
men te ontbinden, en van nut is in klyftee-
ren om een stoelgang te verwekken, en uit-
wendig op den buik gelegd om wormen te
dooden; maar zy kan ook inwendig inge-
nomen worden, verdikt en tot pillen ge-
maakt zynde, en ingegeven in ziekten, die
uit werkeloosheid van de Gal voortkoomen
(p); en Hippocrates gaf ze in wyn in, als
een middel om de maandstonden te ver-
wekken (q).

L. en E. FILIPENDULAE VULGARIS
RADIX, C. B. *Rode Steenbreeken.*

De kenbaare hoedanigheden van dit kruid,
zoo wel als het getuigenis van achtbaare
Schryvers, pryzen hetzelve sterk aan, de-
wyl het van een aangenaamen reuk en wyn-
agtigen geur, van eenen zoet bitteragtigen,
zuuragtigen, speceryagtigen smaak is, en te
gelyk van eenige saamentrekking; en het
wordt gezegd van zonderling nut geweest te
zyn, alseen pisdryvend middel, in graveelag-
tig koliek, in breuken, in den witten vloed,
en byzonderlyk in den buikloop; — zynde
ingegeven tot een drachma in wyn, of in
den doot van een ey.

L. en E.

(k) *Hydrocele.* (l) *Salia alcalina.* (m) *Salia naturalis.* (n) *Diureticum.* (o) *Casus nephritici.* (p) *In-
ertia bilis.* (q) *Emmenagogicum.*

L. en E. FILIX MAS NON RAMOSA DENTATA, C. B. *Gemeene mannetjes varen.*

De wortel deezer plant is van een sterken reuk, van een zoet-bitteragtigen smaak, en wrang. Hy schynt recht te hebben om hier geplaatst te worden, zoo wel wegens zyne menigvuldigheid als zyne kragten. Een uitmuntend Schryver heeft verzekerd, dat twee drachma's van het poeder zagtelijk buikzuivert, en naderhand sloopt, gelyk de Rhabarber. Het is beroemd, zo wel by de Ouden als Laateren, als een middel tegen de wormen, (r) zoo wel tegen de lange als de platte wormen; — tot welk einde *Hoffman* drie drachma's in honig en water voorschryft.

L. FOENICULUM VULGARE GERMANICUM, C. B. *Fenkel.*

Dit kruid is waerdig behouden te worden, niet alleen om den wortel, welke in reuk en smaak, en mogelyk ook in kragten, gelyk is aan de *Ginseng* der *Chinezen*, als zynde zagtelijk speceryagtig, met eenigen graad van scherpheid; en als het versich doorgesneden wordt, leever het eene melk uit, welke in het staan tot eenen helderen balsam wordt; en het zaad, welk sterker is, is vol van wezendlyke Olie; en *Grew* pryft een melkdrank (s) aan, als een windbrekend (t) middel daar van te maaken.

L. en E. FRAGARIA VULGARIS C. B. *Aardbeeren plant.*

Om niets van de vrugt deezer plant te zeggen, de versich gekneusde bladeren worden by de *Duitschers* opgelegd in de geneezing van hardnekkige zweeren in de beenen, wanneer andere geneesmiddelen gefeild hebben. Zie **RUBUS VULGARIS**.

L. FUMARIA OFFICINARUM & DIOSCORIDIS, C. B. *Duive kervel.*

Dit Artikel is te recht in de *Edinburgsche* Apotheek aangenomen, dewyl het voorzien

is van een grooten graad van bitterheid en scherpheid; en heeft de verzekering van *Oude* en *Laatere* Schryvers voor deszelfs kragten in huidziekten; tot welk einde het moet ingegeven in het sap of een trekfel in wey; want deszelfs scherpheid is vlug.

L. en E. GALLIUM LUTEUM, C. B. *Onzer lieve Vrouwen-Bedstroo.*

Deeze soort van *Gallium* vereischt ten minste eene byzondere aanmerking als zynde zeer menigvuldig, en om dat het daarboven onderscheiden is van andere planten, en byzonderlyk van zuuring, daar in: Dat het water, van deszelfs bladeren en bloemen gedistilleerd, zuur is; en gevolgelyk bevat het een fyner en vlugger zuur dan Zuuring. De Bloemen zyn van een welriekenden, maar een weinig sterken reuk; de Bladeren en Bloemen zyn van een bitteragtigen en eenigzins saamentrekkenden smaak. De Bloemen zyn meest in gebruik, volgens de *Fransche* Schryvers, in stuipagtige ziekten der kinderen, en by ons in krampagtige (v) ziekten van den buik; ten welken einde een lepelvol van het trekfel in wyn driemaal daags wordt ingegeven.

L. GENISTA ANGULOSA & SCOPARIA C. B. *Gemeene Brem.*

Deeze plant verdient hier eene plaats, wegens haare menigvuldigheid en nuttigheid, voor eerst, als een purgeer en braakmiddel; — twee drachma's van de bloemen in zelfstandigheid, en van het zaad van een half tot een heel drachma, wordt gezegd braaking te verwekken, en een once van het sap der jonge steelen, te doen purgeeren en braaken; en een half once verlengd, zagtelijk te buikzuiveren. Ten tweede, de asch deezer plant, even als die van *Boonenstroo*, leevert een zout uit, dat volmaakter loogzout en vryer van innengsel van de natuurlyke zouten is, dan eenige andere plant; en als zodanig is zy te verkie-

(r) *Anthelminticum.* (s) *Emulso.* (t) *Carminativum.* (v) *Morbi spasmodici.*

kiezen, in wyn gebruikt, als een pisdryvend (x) middel.

L. en E. GENTIANA PRATENSIS FLORE LANUGINOSO, C. B. GENTIANELLA AUTUMNALIS OFFIC. *Basterd Gentiaan.*

Wy behoeven niet naa *Italien* of *Creta* te reizen om Gentiaan te haalen, dewyl wy in ons eigen Land zoo mildelyk daar van en van *Centaureum* voorzien zyn; want deeze plant wordt ook in 't wilde in de nabuurschap van *Dublin* gevonden; waaromtrent *Dale* in zyne *Pharmacologia* zegt, dat het een uitsteekend maagmiddel is, veel aangenamer dan *Centaureum*, en dat het in dit opzigt te *Londen* veel in achting was.

L. en E. GERANIUM MOSCATUM. *Moschaat Kraansbek.*

Dus wordt dit kruid genoemd wegens zynen muskus-reuk, welke, te gelyk met deszelfs saamentrekkende eigenschap, onze aanmerking verdient, als een hartversterkend (y) middel; het welk bevestigd wordt door het geen *Linnaeus* bericht, dat het voor deezen gebruikt is om uitslag of puisten (z) te verdryven.

L. en E. GRAMEN CANINUM ARVENSE, C. B. *Gemeen Hondsgras.*

Daar zyn twee soorten van Hondsgras by ons, te weeten behalven het boven genoemde,

L. en E. GRAMEN NODOSUM AVENACEA PANICULA, C. B. *Hondsgras met knobbelagtige wortels.*

Dit laatste heeft eene merkelyk grooter scherpte dan het ander. Omtrent deezen wortel geeft *Simon Pauli* het volgend breedvoerig getuigenis? „ *Ubi insignis dyscrasia* „ *viscerum calida cum eorundem obstructione* „ *aegros affligit, vix exoptatius remedium* „ *ars nostra suppeditat.* Dat is: Wanneer

de zieken door eene heete ongemaatigdheid der ingewanden, gepaard met verstoptheid van dezelve, gekweld worden, zoo levert onze kunst geen wenschelyker geneesmiddel uit, dan dit.

L. en E. GUMMI { AMYGDALAE
CERASORUM
PRUNI.

Deeze Gommen koomen met recht in aanmerking, als plaats vervangende, op afgelegene plaatsen, waar geen Arabische Gom te bekoomen is.

L. en E. HEDERA ARBOREA, C. B. *Boomveil, klimop met beziën.*

De bladeren van dit kruid worden op het Land niet alleen gebruikt, ligt gekneusd zynde, in plaats van de groene plyster in fontenellen; maar *Hildanus* prysst ook het hout aan, tot de gedaante van erwten gemaakt, om in setonnen en fontenellen gebruikt te worden; voor reden geëvende, dat het niet dan eens in de maand behoeft veranderd te worden, om dat het aan geen verrotting onderworpen is. De beziën worden gezegd opwaards en nederwaards te purgeeren; maar in kleiner giften ingenomen wordenze aangepreezen als pisdryvende (a), zweetdrijvende (b), en de maandstonden (c) bevorderende middelen.

L. en E. HIPPOSELINUM THEOPRASTI, vel SMYRNIUM DIOSCORIDIS. C. B. *Lavas.*

Dit kruid verdient hier ook een plaats, niet alleen om het gedistilleerde water van deszelfs bladeren, maar ook om deszelfs zaad, welk sterk speceryagtig is, en iets heeft van den geur der Jeneverbeziën, en waarfchyndelyk dezelfde kragten. Het is overvloedig in de nabuurschap van *Dublin*. Zie het bericht van de gedistilleerde wateren.

L.

(x) Diureticum. (y) Cordiale. (z) Exanthemata. (a) Diuretica. (b) Diaphoretica. (c) Emmenagogica.

L. HYOSCYAMUS NIGER *feu* **VULGARIS. C. B. Gemeen of zwart Bilzenkruid.**

Doctor *Whytt* maakt eene aanmerking omtrent deszelfs Uittreksel, even als Dr. *Fothergill* maakt omtrent dat van de Scheerling, of dolle kervel; te weten: Dat het den buik niet stopt als *Opium*; om welke reden Dr. *Whytt* bevondt, dat een kleine gifte van het Uittreksel van Bilzenkruid by nacht, als van een tot twee of drie greinen, en in een minder hoeveelheid 's morgens, in gevallen, waar in het Heulsap (*d*) wegens zyne stoppende hoedanigheid niet beantwoordde, zeer wel slaagde, als een pynstillend middel (*e*).

L. en E. JASMINUM VULGATISSIMUM FLORE ALBO, C. B. Witte Jasmyn.

Deze bloemen kunnen van wezendlyk nut zyn, niet alleen als een reukwerk, want zy hebben eenen welriekenden en zeer aangenaamen reuk, maar bezitten ook een zekeren graad van bitterheid en scherphheid, en als zodanig worden zy gezegd schurft en kwaad zeer wech te neemen; en door trekking wordt van dezelve een olie gemaakt, welke gezegd wordt dezelfde uitwerking voort te brengen, en aangepreezen om klieren koude gezwollen te ontbinden.

L. en E. ICHTHYOCOLLA, Viscblym.

Dit enkel geneesmiddel verdient te worden aangenomen als een van de beste onder den rang der lymagtige dingen, en byzonderlyk om deszelfs gely; waar van *Bate*, in zyne *Apotheek*, eene fraaije beschryving geeft.

L. IMPERATORIA MAJOR C. B. Meester wortel.

Het Collegie van *Edinburg* heeft het goed gedacht deze plant aan te neemen, en zulks met het grootste recht; want het is een uitstekend speceryagtig middel, *An-*

gelica en *Zedoaria* verre overtreffende; — dewyl het zweetdryvend (*f*) pisdryvend (*g*) windbreekend (*b*), en als zodanig aangepreezen is in de trommelzucht (*i*) en windkolieken; maar in een ruimer gifte, b. v. van een half once, of een once, wordt het gehouden buikzuiverende te zyn, (*k*). Het is derhalve wel waardig in onze tuinen geplant te worden, gelyk het doorgaands gedaan wordt.

L. en E. IRIS VULGARIS, feu GERMANICA, C. B. Gemeene Lisch.

Deze plant is hier ook een plaats waardig, als waar van wy uit onze tuinen voorzien worden. Het sap des wortels, door bezinking gezuiverd, is een spoedig-en sterk werkend purgeermiddel, van twee drachma's tot een half once en zes drachma's, of een once, in vleeschfop, wegens deszelfs scherphheid: ook is het een sterk braakmiddel (*l*).

L. en E. JUGLANS, J. B. JUGLANS, feu REGIA VULGARIS, C. B. De Walnooten boom.

Dit Artikel is in beide Apotheken ten onrechte verworpen; doch wel waardig behouden te worden, al was het maar alleen om de Olie van de nooten, dewyl dezelve een dikker Olie is, of die minder waterdeelen heeft, dan de Olie van Olyven of Amandelen; en om die reden, gelyk ook wegens waarneemingen, te verkiezen in klyfteenen voor koliek pynen, en als een middel tegen de wormen (*m*); in beide welke gevallen dezelve beroemd is.

E. KERMES SUCCUS. Karmozynboom Sap.

Dit Artikel is te recht behouden in de *Londonsche* Apotheek, dewyl het ons voorziet van een aangenaam hartsterkend middel, genaamd *Confectio Alkermes*.

L. en E.

(*d*) Laudanum. (*e*) Paregoricum. (*f*) Sudorificum. (*g*) Diureticum. (*b*) Carminativum. (*i*) Tympanites. (*k*) Catharticum. (*l*) Emeticum. (*m*) Anthelminticum.

L. en E. LAC LUNAE, *Maan Melk.*

Deeze stoffe mag zoo wel eene plaats bekleeden in eene *Iersche Materia Medica* (dewyl dezelve zeer gemeen is in onze steengroeven in den omtrek van *Dublin*), als zy deelt in die van *Parys*, onder den naam van *Agaricus mineralis*, of *Medulla saxi*; en zulks zoo veel te meer om dat wy tot nog toe geene waare kalk in *Ierland* ontdekt hebben, welker plaats deeze stoffe by gelegenheid zoude kunnen vervangen. Het is de *Terra Selenusica* der Ouden, volgens *Doctor Hill* en *Mendez da Costa*, en een uitsteekend en kragtig opflorpend middel in ziekten, die uit zuur ontstaan, en in bloedvloeden (*n*) loslyvigheid, (*o*) en buikloop (*p*).

L. LEVISTICI SEMEN. *Lavas.*

Dit kruid is te recht behouden in de *Edinburgsche* Apotheek, dewyl het een speceryagtig middel is, gelyk *Angelica*, hoe wel van een sterker geur, byzonderlyk de wortel en 't zaad; en de geheele plant is overvloedig voorzien van een geel Gomharsagtig sap, dat gezegd wordt naar *Opopanax* te gelyken. Het lof of de wortel kan by 't zaad gedaan worden; om dat het, gekneusd zynde, en met meel, zout en wyn vermengd, gezegd wordt een uitsteekend verdryvend middel te zyn in uitwendige toepassing; en de wortel en 't zaad worden sterk aangepreezen, als uitsteekende windbreekende (*q*) pisdryvende (*r*) en de maandstonden bevorderende (*s*) middelen.

L. en E. LIGUSTRUM GERMANICUM.

C. B. *Keelkruid Rbynwilgen.*

Dit heester gewas, hoewel in beide Apotheeken overgeslaagen, is ten minsten een plaats waardig in een *Iersche Materia Medica*, dewyl het zeer menigvuldig is in onze hekken; de bladeren en bloemen, in de blykbaare hoedanigheden overeenkomende, zyn van een zagten aangenaamen reuk,

van een bitteren saamentrekkenden smaak, met eenigen graad van scherphheid, en bevonden afvaagende en heelende te zyn: en *Celsus* ordonneert de bladeren te kaauwen, en het sap in den mond te houden, in zweeren van het tandvleesch; en in verzworeen spruw (*t*) wordt een afkooksel van het sap, met honig, zeer aangepreezen als een gorgeldrank.

L. LILIUM ALBUM FLORE ERECTO VULGARE C. B. *Witte Lelien.*L. en E. LILIUM CONVALLIUM ALBUM, C. B. *Lelien van den dale, of May Lelie.*

De wortel van de eerste bloem is met recht behouden in de *Edinburgsche* Apotheek; dewyl het een uitsteekend ettermakend middel is, en in sommige gevallen boven *Althaea* te verkiezen, als meer verdryvende en verzagende; en de bloemen van de tweede plant zyn waardig hier eene plaats te hebben, niet alleen als een uitsteekend niesmiddel, maar ook om derzelver aangenaamen reuk, en zeer bitteren smaak; en zy worden gezegd als thee getrokken en gedronken te kunnen worden, of in een Conferf ingenomen, in verzwakking der geesten en andere zenuw ziekten.

L. en E. LINARIA LUTEA VULGARIS, FLORE MAJORE, C. B. *Vlas-kruid.*

Dit kruid is gemeen in onze tuinen, en waardig om aangehouden te worden, dewyl het den reuk van vlier heeft, en deszelfs kragten bezit: het wordt uitwendig opgelegd in ontsteekingen (*v*) en de roos (*x*); want het is verzagende, ontbindende, en pynstillende, en wordt sterk aangepreezen in een pap en stovinge voor de ambeijen pyn.

L. LIN-

(n) Haemorrhagia. (o) Diarrhoea. (p) Dysenteria. (q) Carminativum. (r) Diureticum. (s) Emmenagogicum. (t) Aptae ulceratae. (v) Inflammationes. (x) Erysipelas.

L. LINGUA CERVINA OFFICINARUM, SCOLOPENDRIUM PHARMACOPŒAE EDINBURGENSIS. *Hertstong.*

Het Collegie van *Edinburgh* heeft dit Artikel niet ten onrechte behouden, als zynde een zoet saamentrekkend middel (y); en het poeder, of een Conferf van hetzelfde, is zeer aangepreezen by goede Schryvers in hardkloppinge en krampagtige moederkwaa-
len (z).

L. en E. LINUM SYLVESTRE CATHARTICUM GERMANICUM. LINUM PRATENSE FLOSCULIS EXIGUIS, C. B. *Purper vlas.*

Dit Kruid verdient hier ook wel een plaats, als een van onze inlandfche purgeermid-
den, wegens deszelfs algemeenheid, -kracht, en nuttigheid; — dewyl het, in eenige be-
proevingen, voortreffelyker bevonden is, in zyne werking, dan de gemeene uitheem-
fche purgeermiddelen. Het wordt tot de gifte van een drachma van de bladeren in zelfftandigheid ingegeven, of tot een hand-
vol getrokken of gekookt in bier of wyn.

L. LUPULUS MAS & FOEMINA, C. B. *Hop.*

Deze plant is met recht door *Lewis* aan-
genomen in zyne *Materia Medica*, en in de *Edinburgfche* Apotheek van 1735, alhoewel in de laatste agtergelaaten; dewyl het niet alleen gebruikt wordt in den Leefregel, om onze moutdranken, die tot een staat van lymigheid en zuurheid neigen, te verbee-
teren; maar ook, als een speceryagtig bit-
ter, dat buiten twyfel tot verfcheide nutti-
ge gebruiken kan toegepast worden; en mo-
gelyk zal het uittrekfel daar van (a), voor-
naamelyk als het met geest van wyn ge-
maakt is, gelyk zyn aan dat van Gentiaan, indien niet in sommige gevallen het zelve overtreffen; — dewyl het balsmagtig, bit-
ter, en saamentrekkend is.

**L. en E. LYSIMACHIA SPICATA PUR-
PUREA, C. B.** *Jooden kruid.*

Dit kruid, hoewel in geen van beide A-
potheeken gemeld, vereifcht een plaats, ten
minste, in eene *Iersche Materia Medica*,
zoo wel om zyne groote gemeenheid, als
wegens de nuttigheid der bladeren en wor-
tels in de geneezing van buikloopen, de-
wyl het fterk saamentrekkend is.

**L. en E. MALVA SYLVESTRIS PUMILA
GERM. SYLV. FOLIO ROTUNDO.** *Kleine wilde Maluwe, of kaasjes kruid,
Dwerg Malve.*

Deze plant is wel eenige aanmerking
waardig wegens haare menigvuldigheid, en
om dat de wortel een goed en nuttig mid-
del zyn kan om de plaats van *Althaea* te
vervangen (b); en is even flymig als die.

**L. en E. MALUS HORTENSIS & SYL-
VESTRIS; De wilde Appelboom en
Haagappelboom.**

Deze Artikels zyn ten onrechte verwor-
pen in beide Apotheeken. Om nu niet te
fpreken van 't gebruik der appelen, als
een borftmiddel, en in den leefregel in uit-
droogende koortfen (c) en teeringagtige ge-
vallen (d); zoo is het vleefch van dezel-
ven, het zy gekookt, of verrot, zeer nut-
tig in pyn en ontfteeking van de oogen (het
laatste krygt door rotting een trap van ont-
bindende kracht); en het fap van den wilden
appel is een goede saamentrekkende gorgel-
drank in zweeren van den mond en de keel,
en in verflapping van den huid (e).

**L. en E. MARRUBIUM NIGRUM FOE-
TIDUM BALLOTE DIOSCORIDIS,
C. B.** *Stinkende Andoorn, zwarte
Maluwe.*

Dit kruid is by ons veel gemeener dan de
witte, hoewel verre minder aangenaam in
reuk, en alhoewel van beide Collegien over-

(y) *Adstringens.* (z) *Spasmata hysterica.* (a) *Extractum.* (b) *Succedaneum.* (c) *Febris hectica.*
(d) *Cafus Phthificalis.* (e) *Uvula.*

overgeslaagen, is het nogthans waerdig in aanmerking te koomen; — dewyl het stinkend, bitter, en scherp is, en deszelfs sap veel nader bykomt aan een loozout (*f*), dan dat van verscheiden andere bit- ters; en het afkookfel, of liever het sterke trekfel, wordt veel aangepreezen in moeder- kwaalen en miltzuchtige gevallen (*g*); en de loog (*h*), waar in het gekookt is, wordt door *Tragus* aangepreezen, als een uitsteek- kend walschwater voor zeere hoofden der kinderen.

E. MATRICARIA VULGARIS. *Moeder-kruid.*

Dit kruid is te recht behouden in de *Londen- sche* Apotheek. Uit alle deszelfs merk- baare hoedanigheden blykt het een kragtig geneesmiddel te zyn, en dat het zynen *Latynschen* naam van *Matricaria* niet verbeurd heeft, maar dat het een plaats verdient onder onze voornaamste middelen tegen de moederkwaalen (*i*) en om de maandstonden te bevorderen (*k*); ook is het van zonder- ling nut, in heete zakken op den buik ge- legd, in naweën, en in pynen, die de maandstonden verzellen.

E. MEL, *Honig.*

Dit Artikel verdient hier een plaats, als de grondslag van verscheide nuttige saamen- mengfels, als *Mel rosarum*, Honig van roo- zen, en *Oximel scilliticum* een Honigdrank van Zeenijens, alhoewel het by het Colle- gie van *Edinburgh* overgeslaagen is.

L. en E. MELILOTUS OFFICINARUM GERMANIAE, C. B. *Steenklaver.*

Dit kruid vereischt hier insgelyks eene plaats, wegens zyne menigvuldigheid, ver- zagtende, zagtelyk verdryvende, en pyn- stillende kragten in pappen, sloovingen, en klyfsteeren; en het sap der bloemen, in de

oogen gedroopen, wordt gezegd paerels wech te neemen.

L. MEZEREON, *sive* CHAMELAEA OF- FICINARUM, LAUREOLA FO- LIO DECIDUO, FLORE PURPU- REO, OFFICINIS LAUREOLA FOEMINA, C. B. *Dwerg-Olyfboom.*

De bast van den wortel deezes booms is by het Collegie van *Edinburgh* te recht aan- genomen, wegens zyne kragt, die onlangs ontdekt is, als een veranderend middel, om venerische gezwellen of knobfels te genee- zen; een once van den zelve wordt ge- kookt in anderhalf gallon (*) en verkookt tot een gallon water, en daar een once van Zoethout wortel by gedaan; — de gifte is een half pint viermaal daags. Zie de *Medical Observations and Enquiries*, Vol. III.

L. MILLEFOLIUM VULGARE ALBUM, C. B. *Gemeen Duizendblad.*

Volgens *Stahl* en *Hoffman* geeven de bloe- men, door distilleering, eene Olie uit van een schoone kleur, als een sapphier, welke de zitplaats is van derzelver bedaaende en de kramp verdryvende kragt; ook is het louter trekfel in water van groote kragt in het koliek en andere ongesteldheden, die uit kramptrekking voortkoomen.

E. MINIMUM, *Menie.*

Het Collegie van *Londen* heeft daar een plyster van: deszelfs kragten als een op- droogend en scherpheid verbeeterend mid- del, in uitwendige oplegels, zyn erkend.

E. MORUS FRUCTU NIGRO, C. B. *Zwarte Moerbezieboom.*

De vrugt deezes booms voorziet ons van eene aangename fyroop, welke het Colle- gie van *Londen* met recht behoudt.

L. en E.

(*f*) *Alcali.* (*g*) *Cafus hysterici & hypochondriaci.* (*h*) *Lixivium.* (*i*) *Antihysterica* (*k*) *Emmenagogica.* (*) Hoeveel een Gallon, in vergelyking van de Amsterdamsche maat, bedraagt. Zie in de *BRITSCHE APOTHEEK*, bladz. 35.

L. en E. NARCISSUS SYLVESTRIS PAL-
LIDUS CALYCE LUTEO. *De Wil-
de Engelsche Daffodil, of Tydloos.*

Alhoewel geen van beide Collegien mel-
ding maaken van deeze plant, heb ik de-
zelfde nogthans hier by gevoegd, om dat ze
een van onze inlandsche braakmiddelen (l)
en mogelyk van dezelfde soort (m) is als de
Bulbus Vomitorius, de Braak-bol der Ouden;
want *Dioscorides*, *Clusius*, en *Lobel* verze-
keren, dat de wortel van alle Narcissen braa-
king verwekt; maar volgens *Dodonaeus* moet
het in een ruime gifte worden ingegeven;
want hy zeidt, dat men bevonden heeft,
dat twee drachma's van het zelve, verschen
nieuw vergaderd, met een weinig anys, of
fenkelzaad, of gember in wyn of water ge-
kookt, lymagtig slym door den stoelgang
zuivert.

E. NEPETA, MENTHA CATARIA VUL-
GARIS & MAJOR, C. B. *Nip, of
Kattekruid.*

Dit kruid is te recht behouden in de *Lon-
donsche* Apotheek: het heeft eenen vermeng-
den reuk uit speceryagtig en stinkend, is
van een scherpen heeten smaak, vol van
wezendlyke olie, en is een van de beste on-
zer middelen om de maandstonden te bevor-
deren, en in longziekten; zoo dat het de
Poley evenaart, indien niet overtreft.

E. NICOTIANA MAJOR LATIFOLIA,
C. B. *Tabak met breede bladeren.*

Dit Artikel is by het Collegie van *London*
te recht behouden; en dewyl wy in de laat-
ste tyden bevonden hebben, dat men ver-
giften in kragtige geneesmiddelen kan ver-
anderen, zoo mag het zelve, in dat oog-
punt beschouwd, veilig worden toegelaaten,
zoo wel tot inwendig als uitwendig
gebruik; zoo dat dit Artikel zelfs met de
scheerling, of dolle Kervel om den voor-
rang mag twisten wegens zyne kragt, in
het geneezen van eenige hardnekkige kwa-

len. — Ten voorbeelde zy alleen genoeg
aan te merken, dat een afkooksel van de
bladeren van twee tot zes drachma's wordt
opgegeeven als een prikkelend klysteer in
beroerdheid (n); en dat het, tot inwendig
gebruik, door geneeskundige schrandtheid
van zyne hoedanigheid om te doen braaken
(o) beroofd, en of purgeerend (p), zweet-
dryvend (q), pisdryvend (r), of borstont-
lastend (s), kan gemaakt worden, naar de
graaden van kooking, die het ondergaan
heeft. Dus wordt een once van de blade-
ren voorgeschreeven om in een kwart (t)
water gekookt te worden tot op de helft,
als een borstontlastend middel (x).

E. OLEUM OLYVARUM, *Olyf- of Boom-
Olie.*

Deeze is by het Collegie van *London* met
recht behouden, en derzelver nuttigheid wel
bekend.

E. ORIGANUM, CUNILA BUBULA,
C. B. *Wilde Marjolein.*

Dit kruid is insgelyks by het Collegie van
London behouden. — Het is een van onze
inlandsche speceryagtige planten, en zon-
derling nuttig, indien al niet om iets an-
ders, ten minste om deszelfs wezendlyke
Olie, welke scherper is dan olie van nage-
len, en byna brandende; en daarom wordt
zy te recht aangepreezen in de tandpyn,
met katoen in de holte van den tand ge-
stookt, of indien zy te scherp is, met een
weinig olie van zoete amandelen vermengd.

E. OVUM GALLINACEUM, *Hoender-
Eyeren.*

Om niets van derzelver dooyer of het wit
te zeggen; zoo heeft het Collegie van *Lon-
don* dit artikel te recht aangenomen, — om
dat de schaal een kragtig opflorpend (y) mid-
del voor 't zuur is, en dat dezelve gerede-
lyk de plaats van alle geneesmiddelen van
dien rang kan vervangen.

L. en E.

(l) Emeticum. (m) Congener. (n) Apoplexia. (o) Emeticum. (p) Purgans. (q) Diaphoreticum. (r) Diu-
reticum. (s) Pectorale. (t) Hoe veel een kwart is, in vergelyking van de Amsterdamsche maat, zie in
de BRITSCH APOTHEEK, blad. 35. (x) Expectorans. (y) Absorbens.

L. en E. OXULAPATHUM, LAPATUM
FOLIO ACUTO, QUOD OXYLA-
PATHUM DIOSCORIDI & PLINIO,
C. B. *Patientie met lange, smalle,
scherpgepunte bladeren.*

Dit kruid verdient hier een plaats om zynen wortel, en om zyne menigvuldigheid, (dewyl het by ons veel gemeener is, dan Waterpatientie (z), en om zyne zagte buikzuiverende hoedanigheid, even als Rhabarber, dewyl het tegelyk saamentrekkend is, en de pis op gelyke wyze verwt; ook kan het in eene dubbele of grooter gifte worden ingegeven. — Het afkooktel wordt ook aangepreezen, als een wafel water in de schurft en andere huidziekten, gevoegd by deszelfs inwendig gebruik in dezelfde gevallen.

E. PAEONIA MAS & FOEMINA, C. B.
Mannetjes en Wyfjes Peonie.

De wortel deezer plant is zeer beroemd in stuipagtige ziekten, en volgens *Galenus* en sommige achtbaare Schryvers onder de Laateren, is dezelve wel kragtig bevonden zelfs in de vloed (a), om den hals der kinderen gebonden zynde; en in dit voorbeeld heeft het Collegie van *London* eenige achting voor de Oudheid getoond, door het zelve te behouden, alhoewel het *Edinburgsche* hetzelfde verworpen heeft. Mogelyk zullen de blykbaare hoedanigheden der plant eenig licht in deeze stoffe geeven. De versche wortel heeft een sterken reuk, welke door sommigen vergeleken is by dien van *Papaver*, — een zoetagtigen, scherpagtigen, bitteragtigen, en eenigzins saamentrekkenden smaak, en het afkookfel van denzelven wordt zwartagtig met *Vitriool* van staal (b). Zoude het derhalven niet wel eenige bedaarrende, streelende, en spannende kragten kunnen hebben?

Hydrolapatum. (c) Effluvia. (b) Vitriolum Martis. (d) Cortex Peruvianus. (e) Extractum.

E. PAPAVER RHAEAS DIOSCORIDIS,
C. B. *Roode Papaver, of Koorenroos.*

E. PARALYSIS VERBASCULUM PRATENSE ODORATUM, C. B. *Wolkruid.*

Van elk deezer planten heeft het Collegie van *London* ons eene fyroop van de bloemen gegeeven, zynde veel zagter pynstillende (c) middelen, dan de witte *Papavers* — dus eene nuttige verandering aanbiedende; want de zagter zyn in verscheide gevallen boven anderen te kiezen, en ontbreken dikwyls in eenen zwakken staat der *Zenuwen*, alhoewel het Collegie van *Edinburg* goed gevonden heeft, ons alleen de fyroop der witte *Papavers* te geeven.

E. PENTAPHYLLUM QUINQUE FOLIUM MAJUS, C. B. *Vyfblad.*

Het Collegie van *London* heeft den wortel van deeze plant ook aangenomen, welke inderdaad saamentrekkend en zeer bitter is als de *Peruviaansche Bast* (d), zoo wel in zelfstandigheid, en afkookfels, als in *Uitrexel* (e), en is beroemd by alle de Oudheid in het geneezen van afgaande koortsen; ook hebben de Laateren dit bevestigd, geveende een drachma voor den aanval in: Jammer is het maar, dat dit, en verscheide andere van onze saamentrekkende bitters, in ruimer giften ingegeven worden, en menigmaal herhaald, in dit geval.

L. en E. PERSICA MALUS, C. B. *Persikboom.*

Een trekfel van een pond bloemen op drie pinten kookend water, vierentwintig uren getrokken, met derdehalf pond suiker zoet gemaakt, en tot de dikte van fyroop opgekookt, heeft men ingegeven van twee drachma's tot een once, als een zagt braakmiddel, en gemeenlyk purgeert het ook een weinig; men zegt ook dat een once van het Conserf tot het zelfde oogmerk wordt ingegeven. — Dit bovengemelde is eene zeer wer-

(a) Hydrolapatum. (c) Effluvia. (b) Vitriolum Martis. (d) Cortex Peruvianus. (e) Extractum.

werkelyke en kostbaare bereiding; doch het is merkwaardig, dat de bladeren, welke in bitterheid en fynen geur met de bloemen overeenkoomen, en daar benevens gemakelyker te bekoomen zyn, een bekend geneesmiddel by de Ouden waren, en by hen gekneusd en op den navel van den buik gelegd werden om wormen te dooden; en de Laateren hebben dezelve inwendig ingeeven, in melk gekookt, tot het zelfde oogmerk; ook hebben zy 'er eene fyroop van gemaakt, welke ook openlyf maakende (f) in haare werking is.

L. en E. PERSICARIA ACRIS, *feu* HYDROPIPER, C. B. *Water Peper*.

Dit kruid kan de plaats vervangen van een blaartrekkende, of mosterd pleister, uitwendig opgelegd.

L. en E. PETASITES MAJOR & VULGARIS, C. B. *Dikke bladen, groote Hoefbladen*.

De wortel deezer plant verdient te worden aangehouden wegens haare menigvuldigheid, en als een sterke specery, hebbende huisjes met een natuurlyken balsam vervuld, en als zweetdryvend (g) zynde. Daarenboven zeidt *Welschius*, by *Emanuel Konig* aangehaald, dat het poeder op venus puisten gestrooid, dezelve al zoo kragtig verdryft als zevenboom (h).

L. en E. PETROSELINUM VULGARE, *feu* APIUM HORTENSE, C. B. *Pieterfelie*.

Het Collegie van *London* heeft alleenlyk het zaad, en dat van *Edinburg* alleen den wortel aangenomen; welke wortel één voordeel heeft boven verscheide andere pisdryvende (i) middelen, dat het de pisontlasting bevordert zonder te verhitten. Daarenboven zyn de bladeren hier geene plaats onwaardig; want als zy gekneusd zyn, kunnen ze als een pap opgelegd worden om geronnen bloed, in kneuzingen, te ontbin-

den; gelyk ook om melk, in de vrouwen borsten gestremd, op te lossen.

L. en E. PINUS SATIVA, C. B. *De gekweekte Pynboom*.

L. en E. PINUS SYLVESTRIS, C. B. C. B. PINASTER OFFICINARUM; *de Wilde Pynboom*.

De toppen der bladeren, gelyk die van den Denneboom, worden in het afkookfel grootelyks aangepreezen, tegen de scheinbuik; zie *ABIES*. De korrels waren een oud geneesmiddel, waardig om aangenomen te worden, als zoet zynde en veel aangenaamer dan Amandelen, en byna zoo smaake-lyk als *Pistaches* nooten; ook zyn zy zeer nuttig in melkdranken (k), als zeer voedende en de scherphheid verbeeterende.

E. PIX LIQUIDA. *Teer*.

Deeze stofte levert eene nuttige zalve uit, de *Unguentum de Pice*; Pikpleister; ook moet men erkennen dat zy van groote kragten voorzien is tot inwendig gebruik, als in de *Pilulae de pice* van *Bate's Apotheek* en in *Teerwater*.

L. POLYGONATUM LATIFOLIUM C. B. *Salomons Zegel*.

Dit kruid is by het Collegie van *London* overgeslaagen, waar door wy beroofd kunnen worden van een der beste en uitsteekendste blanketfels, om een zagte en witte huid te maaken; dewyl de wortel van dit kruid, zoo wel by de Ouden als Laateren, zeer sterk als zodanig is aangepreezen geweest, wanneer het in wyn of water gekookt opgelegd wordt. — Het heeft een zagte afvaagende (l) hoedanigheid, en deszelfs afkookfel is zonderling nuttig, als een waschwater, om sproeten wechteneemen, daarenboven is een pap van 't zelve een goed verdryvend (m) middel, om geronnen bloed, in kneuzingen, te ontbinden.

L. en E.

(f) *Laxans*. (g) *Diaphoreticum*. (h) *Sabina*. (i) *Diuretica*. (k) *Emulsiones*. (l) *Detergens*. (m) *Tinctura*.

L. en E. POPULUS NIGRA, C. B. *De zwarte Populierboom.*

Niettegenstaande de billyke verwerping van de populier botten; in de *Unguentum populeum*, als dienende tot een verkoelend of terug dryvend middel; nogthans verdient de Populier behouden te worden, dewyl zyne botten, vroeg in 't voorjaar of de Lenten voortkoomende, eenen balsam of hars van eenen welriekenden reuk aanbrengen, die naar *storax* gelykt, en in geest van wyn kan ontbonden worden, en deeze balsam ook tot andere gebruiken kan nuttig zyn; en dienvolgens vind ik deszelfs aftreksel (n) in geest van wyn, tot een drachma in vleesch nat 's morgens en 's avonds ingenomen, aangepreezen in verouderde loslyvigheid; en *Dioscorides* vermeldt inderdaad de *Lachryma Populi*, en pryft dezelve aan in buikloopen.

L. en E. PORRUM CAPITUM, C. B. *Look.*

Dit Artikel verdient een plaats in eene *Materia Medica*, zoo wegens zyne menigvuldigheid, als nuttigheid; het zelve was by de Ouden wel bekend, niet alleen in den leefregel, maar ook in betrekking tot de Geneeskunst, en byzonderlyk als een middel om de maandstonden te bevorderen (o); en *Hippocrates* schryft tot dat einde het sap voor om te drinken.

L. en E. PRIMULA VERIS, VERBASCULUM SYLVESTRE MAJUS SINGULARI FLORE, C. B. *Sleutelbloem.*

Behalven het gebruik der bladeren deezer plant tot snuif, zoo is de wortel, in den herfst vergaderd en gedroogd, tot de hoeveelheid van anderhalf drachma in bier of wyn ingenomen, een goed braakmiddel, gelyk de Mansooren (p) maar veilig, volgens *Gerard*.

L. en E. PRUNELLA MAJOR FOLIO NON DISSECTO, C. B. *Smeerwortel.*

Deeze plant schynt opmerking waardig. Het sap is een weinig zoutagtig en lymig: *Boerhaave* zeidt, dat het in kragt naar schurftkruid (q) gelykt, zeepagtig is, en iets salpeteragtigs bevat, verzagtende en tegelyk openende, en daarom goed in alle ontstekingen en in ongemakken, die uit styfheid ontstaan. Van ouds was het in veel gebruik by de *Ieren*, in wey ingegeven in de koorts, die zy de kleine koorts noemen, en daarom gaven zy aan de plant den naam van *Keannavanbeug*. Het afkookfel wordt gebruikt in ontstekingen van den mond en de keel, en in zweeren van den mond en de spruw (r) als een gorgeldrank, en het is verkoelende, zagtelyk afvaagende en keelende: er is een van de ergste keelontstekingen, of keelvernaauwingen (s) naa versterking, of heet vuur (t) hellende, by de Duitschers *De Brun* genaamd, wordt het veel gezocht; waar van daan de plant den naam van *Brunella* gekreegen heeft. — Ik heb bevonden, dat het een zeer groote menigte van loogagtig zout uitleevert, te weten, van anderhalf drachma en vyftien greinen verkreeg ik twee scrupels en twaalf greinen.

L. en E. PRUNUS SYLVESTRIS, C. B. *De Sleepruimen Boom, of zwarte Doorn.*

Deeze Boom is in de *Londonsche* Apotheek inderdaad vermeld; doch alleen om de vrugt; daar de bloemen niet minder onze oplettendheid verdienen, dewylze, als ze versich vergaaderd worden, en by herhaaling in wey of wyn getrokken, en zagtelyk met suiker gekookt, een goed zagt buikzuiverend middel voor kinderen zyn, en veel gemakkelijker te bekoomen dan persikbloemen of persik bladeren, waar mede zy in den lieflyken geur en bitterheid van *ratafia* (v) overeenkoomen. Ik heb de gifte niet

(n) *Tinctura*. (o) *Emmenagogicum*. (p) *Asarabacca*, of *Asarum*. (q) *Scabiosa*. (r) *Aphthas*. (s) *Squinantia*. (t) *Gangrena*. (v) *Ratafia* is een lekkere drank van abrikoozen, persiken, kersen, enz. met derzelver pitten klein gestampt en op brandewyn getrokken, gemaakt.

niet volkomen en met zekerheid bepaald gevonden; maar *Albinus* verzekert in een Handschrift, dat het in bier of wyn getrokken een vry sterk buikzuiverend middel is. Zie hier voor *PERSICA MALUS*.

L. QUERCUS CUM LONGO PEDICULO, C. B. de Gemeene Eikenboom.

De binnenste bast tusschen den buitensten en het hout, gelyk ook het binnenste vliesje van den aker, of eikel, wordt veel aangepreezen in zaadvloeden (x) bloedspuwingen (y) en vloeden van den buik en de baarmoeder. Deszelfs menigvuldigheid en nuttigheid behooren hetzelfde aan te pryzen: men kan van hetzelfde een aftreksel maaken zoo wel met geest van wyn, als met water; het welk overeenkomt met de aanmerking van *Grew* over deszelfs harsagtige vaten.

L. en E. RANUNCULUS PRATENSIS VERTICILLI MODO ROTUNDA. Krajenvoet, Boterbloem.

L. en E. RANUNCULUS LONGIFOLIUS PALUSTRIS MAJOR, C. B. RANUNCULUS FLAMMEUS OFFICINARUM. Groote Krajenvoet met lange bladen. DALE.

Deeze beide planten, hoewel in beide Apotheken overgeslaagen zyn oplettenheid waardig. *Hippocrates* gaf inderdaad de bladeren en de bloemen van sommige soorten der *Ranunculi*, in zoeten wyn getrokken, als een middel om de maandstonden te bevorderen; maar zy zyn by ons naauwlyks anders bekend, dan als blaartrekkende middelen; en het laatste heb ik leeren kennen als sterker dan de Spaansche vliegen (z), met dat voordeel, dat het geen koude pis (z) voortbrengt. — De *Ranunculus* nochtans, zal mogelyk de oplettenheid der Geneesheeren verdienen om eene andere reden, te weten: Dewyl ik in de volgende Aanmerkingen over de gedistilleerde wateren, met daadelyke proeven getoond heb,

dat de bol *Ranunkels* en de *pratensis erectus* acris een gedistilleerd water uitleeveren, welks scherpheid veel verschilt van dat van zulken, die heete tegen de scheurbuik genoemd worden, en welk ten uiterste vlug is; daar dat van de voorzeide *Ranunkels* van een bepaalde of standhoudende natuur is, en inderdaad gelyk dat van de *pulsatilla nigricans*; en dewyl deeze *Ranunkels* naar de *Anemonies* gelyken, in hunne brandende scherpheid, van welke *Anemonies* de *Pulsatilla nigricans* eene soort is; zoo vraag ik ja of neen, met opzigt tot de kragtige uitwerkingen, door *Dr. Stork* aan de *Pulsatilla nigricans* toegeschreeven, of deeze *Ranunkels* niet mogen beproefd worden, byzonderlyk derzelver gedistilleerd water, als de plaats vervangende van het *Aqua pulsatillae* in de *Edinburgsche* Apotheek? En zulks te meer, om dat ze veel gemeener zyn, en veel gemakkelyk te bekoomen. Sommigen der Ouden gaven *Anemonie* met gersten water (b) gemengd in opstoppingen van de Maandstonden, gelyk *Hippocrates* (*) de *Ranunkels* in wyn deedt, zoo als boven is aangemerkt, in 't zelfde geval.

L. en E. RAPA SATIVA ROTUNDA, C. B. Raapen.

Dit Artikel verdient zelfs als een geneesmiddel aangenomen te worden. Het sap van den wortel legt een geele zelfstandigheid af, als honig en even zoet; en het zelfde sap, uitgeperst en met honig helder gemaakt is een uitstekend geneesmiddel voor alle zweeren van den mond, en byzonderlyk de spruw; en tot inwendig gebruik is het een goed borstmiddel, gekookt zynde of alleen, of met razeinen en vygen, en als gersten water in prikkelenden koeft en in dien van de kinderen gedronken. Het levert ook een fraaije syroop uit, aan ichyffes gesneden en met broodsuiker bestrooid zynde, waar van in *Bate's* Apotheek gesproken wordt.

L. en E.

(x) Gonorrhoea. (y) Haemoptoe. (z) Catarrhides. (a) Stranguria. (b) Pissana. (*) De Natura Muliebri.

L. en E. RAPHANUS HORTENSIS, RADICULA OFFICINARUM, RAPHANUS MINOR OBLONGUS. C. B. *Radys.*

Dit Artikel is by geen van beide Collegien gemeld; maar dewyl het een der inlandfche braakmiddelen is (zoo wel als de Mirxwortel), zoo verdient het hier ook een plaats. Het was by de Ouden niet onbekend als een braakmiddel (*b**); en als zodanig is het zagt in zyne werking, en veilig in allen ouderdom; ten welken einde twee oncen van den verfchen wortel geftampt worden; in water, met honig daar bygegooten zynde, wordt het fap 'er uitgeperft en warm ingegeeven.

L. en E. RHAPONTICUM FOLIO LAPATHI MAJORIS GLABRO, RHA & RHEUM DIOSCORIDIS, C. B. *Raponticum.*

Niettegenftaande dat beide Collegien zoo weinig eerbied voor de Oudheid getoond hebben, dat zy deeze plant met ftilzwygen hebben voorbygegaan, welke de vermaarde *Rba* of *Rheum* van *Dioscorides* is, zoo zoud ik het in my zelven als onverschoonlyk veroordeelen, daar van geene melding te maaken, zoo wel om derzelver gemeenheid, als nuttigheid, dewyl zy in onze tuinen gekweekt wordt; zy overtreft de Rhabarber in faamentrekkende kragt, en evenaart dezelve in buikzuiverende hoedanigheid, als zy in eene dubbele gifte wordt ingegeeven. In zelfftandigheid wordt ze tot twee drachma's ingegeeven, in een trekfel tot drie drachma's, en zy kleurt de pis, even als Rhabarber.

L. en E. RIBESIA, GROSSULARIA MULTIPLICI ACINO NON SPINOSA HORTENSIS RUBRA, RIBES OFFICINARUM. C. B. *Roodde Aalbeziën.*

Het fap deezer Beziën geeft een aange-naam zuur, dat waardig is om bewaard te

worden. Zie de Aanmerkingen over de Uittreksels en Conserven; en eene geley daar van is voorgeschreeven in de *Edinburgsche* Apotheek van 1750, welke eene zeer aangename is; en de geley van de zwarte Aalbeziën gemaakt wordt gezegd uitfteekend goed te zyn in ontfteekingen van de keel.

L. RICINUS VULGARIS, C. B. *Gemeene Wonderboom.*

De Olie, uit het zaad geperft, is een geneesmiddel, dat by de Ouden wel bekend was, en nu gelukkiglyk weder herleeft, en daarom te recht door het Collegie van *Edinburgh* aangenomen is. Vergelyk *Balanus Myrphyca* hier voor.

E. RUBUS IDAEUS SPINOSUS, C. B. *De Braamboxen-ftruik.*

Het Collegie van *Londen* heeft de vrugt van deeze ftruik met recht aangenomen, alhoewel door 't Collegie van *Edinburgh* voorbygegaan; dewyl ze een zeer aangenaam zuur uitleevert zoo wel in geur als fmaak; veel voortreffelyker dan de gemeene braamen of brummelen. Zy voorziet ons van eene alleraangenaamfte fyroop en Conserf, welke den geur behouden.

L. en E. RUBUS VULGARIS, *five* RUBUS FRUCTU NIGRO, RUBUS DIOSCORIDI & PLINIO, C. B. *De Braam-of Brummel-Bofch.*

Deeze ftruik is insgelyks waardig hier ingevoegd te worden om derzelver bladeren, de menigvuldigheid, en de nuttigheid als een middel om te gorgelen, en om de eenvoudige werking, enkel door het kaauwen, fap tandvlees verfterkende, en zweeren in den mond geneezende; en de toppen, in wyn gekookt, worden aangepreezen als een affpoeling in diepe verouderde zweeren van de beenen.

L. en E.

(*b**) *Emeticum.*

L. en E. RUSCUS, C. B. BRUSCUS,
Steekpalm, Muizendoorn.

De wortel deezer plant heeft by alle zyne merkbaare hoedanigheden (als zynde eenigzins van eenen speceryagtigen reuk, van een zoetagtigen, bitteragtigen, zuuragtigen, en eenigzins faamentrekkenden smaak) zyne hoedanigheid, als een van de openende wortels, niet verbeurd, en wordt door Schryvers van aanzien en gezach zeer aangepreezen als een pisdryvend (c) middel in ziekten van waterzucht en graveel of nierpyn (d); zy wordt by *Dublin* in 't wilde gevonden.

L. en E. SALIX VULGARIS ALBA ARBORESCENS, C. B. *De gemeene Wilgeboom.*

Deeze boom, hoewel in beide Apotheken overgeslaagen, verdient hier eene plaats, zoo wel om zyne algemeenheid, als nuttigheid; dewyl hy dezelfde blykbaare hoedanigheden bezit, (te weeten faamentrekkende kragt en bitterheid) als de beroemde *Peruviaansche Bast*; en alhoewel men niet kan verzeekeren, dat hy denzelven evenaart, nogthans wordt ons op goed gezach (*) verzeekerd, dat een drachma van denzelven, alleenlyk om de vier uren ingenomen in de tusschenpoozen van afgaande koortsen, van goed gevolg geweest is. Het zal hier niet kwaalyk passen, daar by te voegen, dat, alhoewel de *Salix* by de Ouden in geen ander licht beschouwd is, dan als een faamentrekkend (e) middel, wy nogthans eene soort van denzelven hebben, welke byzondere aanmerking waardig is, als behoorende tot den rang der speceryagtige bitters, en tegelyk faamentrekkend, te weeten de *Salix folio laureo, seu lato glabro odorato*, of welriekende Wilgenboom met gladde Laurieragtige bladeren. *Raii Synopsis*, hebben de behalven de bitterheid, en de faamentrekkende kragt, die aan verscheide andere van de soorte der Wilgen gemeen is, een

aangenaamen reuk, als die van Laurierbladen.

L. en E. SALVIA AGRESTIS. C. B. *Wil de Salie.*

Deeze plant is overvloedig by ons, en zy mag, wegens haare merkbaare hoedanigheden, te weeten, van een sterken geur, en zeer bitteren smaak, met eenige faamentrekking, vermoed worden, groote kragten te bezitten, zoo wel voor inwendig als uitwendig gebruik. *Hildanus* roemt haar, wegens het geneezen van koud-vuuragtige zweeren (e); en voor inwendig gebruik was het een zeer begunstigd middel van den beroemden Doctor *Baynard*, in het geneezen van kwaadsappige ziekten (f).

L. en E. SAMBUCUS FRUCTU INUMBELLA NIGRO, C. B. *Gemeene Vlierboom.*

Beide Collegien hebben de bladeren vergeeten, die even wel waardig zyn behouden te worden, wegens hunne algemeenheid en nuttigheid; dewyl de versche bladeren, gekneusd en opgelegd, door derzelver verzagtende, zagtelyk verdryvende, en pynstillende hoedanigheid (g) zeer goed zyn in brandingen, en in het stillen van de pyn der ambeijen (h); ook purgeeren een handvol jonge bladeren of tedere toppen, of een half once bladeren, in vleeschnat, of in water met zout gekookt, zagtelyk. De binnenste bast, welke in 't *Londonsche* Collegie is overgeslaagen, is een van onze spoedig en sterkwerkende purgeer middelen, tot een half once in zelfstandigheid ingegeven, en een once in sap, of een once op zes oncen water getrokken.

L. en E. SANICULA OFFICINARUM, C. B. *Sanikel, Breukkruid, Wondkruid.*

De blykbaare hoedanigheden, te weeten, een zachte bitterheid en scherpheid, gepaard met

(c) *Diuraticum.* (d) *Morbi hydropicales & nephritici.* (*) *Pbil. Transact. Vol. III.* (e) *Ulcera gangrenosa.* (f) *Morbi Cachectici.* (g) *Qualitas anodyna.* (h) *Haemorrhoides.*

met eenigen trap van saamentrekking deezer plant, bewyzen de gepastheid van derzelver benaaming; gelyk ook den lof, die aan dezelve gegeven wordt in het heelen van wonden, en stinkende zweeren, als zy met een afkookfel van dezelve gewasschen worden.

E. SAPO. Zeep.

Zekerlyk is dezelve met recht behouden in de *Londonsche* Apotheek, en in die van *Edinburgh* van 1756. om derzelver wel bekende gebruik en uitwerking, inwendig in ruime giften ingenomen, als tot een of anderhalf once dagelyks, byzonder in gevallen van steen.

L. en E. SAPONARIA CONCAVA ANGLICA, C. B. Holbladerig Zeepkruid.

Dit kruid is zeer gemeen in de nabuurschap van *Dublin*, en belooft nuttigheid zoo wel inwendig als uitwendig; dewyl het zynen naam ontleend heeft van deszelfs uitwerking van vet of smeer uit de kleederen wech te neemen; dewyl de bladeren met water geschud een zeepagtig sap uitleeveren, welk in geest van wyn zoo wel als in water ontbonden wordt, en gevolgelyk niet enkel slymagtig is; zy zyn bitter en niet zonder scherphheid, en in fontanellen gedaan trekken zy het vogt volkomener uit, dan de bladeren van klimop, en worden gebruikt als een blanketsel om de huid mede te baden of te wasschen.

L. en E. SCABIOSA PRATENSIS HIRSUTA, QUAE OFFICINARUM, C. B. Apofteumkruid.

Beide Collegien hebben dit uitgemonsterd, zonder acht te geeven op den oorsprong van deszelfs naam, ontleend van deszelfs uitwerking in baden in de schurft, en in ziekten van uitflag of melaatsheid, noch lettende op den aart van deszelfs sap, als zynde zag-

telyk zeepagtig; en alhoewel het niet vry is van eenigen graad van scherphheid en bitterheid, zoo is het toch vry van ontsteekende scherphheid. Dienvolgens verheft *Boerhave* deeze plant uitneemend in zydwee (*f*) en andere ontsteekingen (*g*) en in de amborbortigheid (*b*) en hoelsten, als zuiverende en de borstontlasting bevorderende, in een afkookfel met honig ingenomen zynde.

L. en E. SCHROPHULARIA NODOSA, FOETIDA, C. B. Speenkruid, Ambeijen kruid, Zeug-wortel.

L. en E. SCHROPHULARIA AQUATICA MAJOR, C. B. Betonica aquatica. Water-Betonie.

Deeze Planten zyn nu verworpen van beide Collegien, alhoewel niet minder nuttig dan gemeen; want de bladeren van de tweede zyn een verbeeteraar van de zenebladeren (*i*), als men twee drachma's van dezelve doet, by drie van zenebladeren, in het trekfel van zenebladeren (*k*) van de *Edinburghsche* Apotheek van 1735; zy zyn overvloedig voorzien, van een stinkende olie, en hebben veel overeenkomst met vlier, zoo in reuk, als in derzelver oplofende en pynstillende hoedanigheid; uitwendig opgelegd zynde, byzonderlyk in knoestagtige gezwel- len (*l*) op te lossen (*m*), waar van zy hunnen naam gekreegen hebben, en in de pyn der ambeijen (*n*); ten welken einde men eene zelf van het sap met olie en wasch kan maaken.

L. en E. SECALE HYBERNUM vel MAJUS, B. B. Winter-Rog.

Dit graan is te recht behouden in de *Edinburghsche* Apotheek van 1735, alhoewel in de laatste overgeslaagen, zelfs om het meel en byzonderlyk om deszelfs gebruik in papen, op ontlooken deelen gelegd, als 'er eene geneigdheid tot rotting is; dewyl het verzagtende, verdryvende, en kragtig ver-

rot-

(*f*) Pleuritis. (*g*) Morbi inflammatorii. (*b*) Asthma. (*i*) Sena. (*k*) Infusum senae. (*l*) Tumores sero-
pulesti. (*m*) Resolvens & anodyna qualitas. (*n*) Haemorrhoides.

rotting tegenstaande (o) is: ook heeft het dit byzondere, dat het eerder zuur wordt, dan het meel van tarw of garst; en om dezelfde reden geeven de afkookfels van het graan van Rog, of van Roggenbrood met een weinig citroensap en wyn daar by gedaan, een zeer aangenaamen drank, die zeer nuttig is in rotkoortsen.

L. en E. SEDUM MAJUS VULGARE, C. B. *Huislook.*

L. en E. SEDUM MINUS LUTEUM, C. B. *Geele Muur peper.*

L. en E. SEDUM MINUS VERMICULATUM ACRE. *Muur peper, of Steen-peper.*

Alle deze drie hebben de verzekering van de Oudheid voor derzelver gebruik, alhoewel by alle beide Collegien overgeslaagen. *Bate* geeft in zyne *Apotheek* eene Wey op, van een pint van 't sap van 't eerste tot een kwart melk bereid, waar van hy een pint of twee daags ingeeft in galkoortsen, als verkoelende en dorst lessende; en in kankers is het eerst getrokken sap, met poeder van Oogniet (p) in een looden mortier gevreeven, en op de borst gelegd, een goed streelend (q) middel: maar het derde is een van onze inlandsche blaartrekkende (r) middelen, scherper dan persikkruid (s) en een sterk braakmiddel; en in de Merkwierdige Mengelwerken (t) wordt het als zodanig vermeld; wanneer men een handvol in een pint oud bier in een toegedekt vat tot de helft verkookt; en twee of drie oncen tot eene gifte ingeeft.

L. en E. SERPILLUM VULGARE MINUS, C. B. *Wilde Thym.*

Dit is een van onze inlandsche speceryen, hier wel eene plaats waardig, als zynde zoo aangenaam als Thym, maar zagter en een weinig saamentrekkend; en 't wordt gezegd

zynen geur te behouden, zonder door gistende kragten overwonnen te worden; en dat deszelfs trekfel kragtig bevonden is in de geneezing van verscheide hardnekkige zenuw ziekten; ook leever het een goed gedistilleerd water uit.

E. SEVUM OVILLUM, *Schaapen vet.*

De nuttigheid van dit Vet in zalven en pleisters, gelyk ook in klystieren, is erkend.

L. STRAMONIUM OFFICINARUM. *Dale.* SOLANUM FOETIDUM POMO SPINOSO OBLONGO, C. B. *Doorn Appel van Peru.*

Dit gewas is te recht aangenomen by het Collegie van *Edinburgh*. Het wordt in onze tuinen gekweekt, en is hier wel eene plaats waardig, wegens het zonderling gebruik van het sap der bladeren, in varkensvet tot de gedaante van een zalf gekookt, in alle ontsteekingen en in brandingen, het zy door vuur, water, buskruid, of blixem; alhoewel het niet zonder groote voorzigtigheid inwendig moet ingegeven; dewyl het in zyne werking gelyk is aan eenig ander *Solanum*, of nachtschaduwe: nogthans schynt het uit sommige latere proeven te *Stokholm* genomen, inwendig ingegeven te zyn, van een half grein daags, in stuipen, als een bedaarend middel.

L. en E. SUCCISA & GLABRA HIRSU-TA, C. B. MORSUS DIABOLI. *Duivels Beet.*

Dit kruid is zeer gemeen, en een sterk bitter en saamentrekkend middel, zoo wel in bladeren als in de wortels, en buiten twyfel toepasselyk tot meenig goed einde; byzonderlyk heeft het dit verschynfel, welk hetzelfde aanpryst, dat het sap, even als dat van duizendguldenkruid (v) een naauwer betrekking tot loogzouten (x) dan tot zuuren heeft. De bladeren en wortels in gorgel-dranc

(o) Antisepticum. (p) Pompholyx. (q) Palliativum. (r) Vescicatorium. (s) Persicaria. (t) Miscellanea curiosa. (v) Centaurium. (x) Alcalia.

dranken gebruikt, in verouderde gezwollen en ontfteekingen van de keel, en in venus- en andere zweeren; verdunnende de lymige vogten, en hebbende te gelyk eenen graad van te rugdryvende hoedanigheid.

E. TEREBINTHINA ARGENTORATENSIS. *Strasbourgse Terpentyn.*

E. TEREBINTHINA à CHIO. *Terpentyn van Chius.*

Deeze zyn veel aangenaamer dan die van *Venetien*, byzonderlyk de Terpentyn van *Chius*, welke de ware Terpentyn der Ouden was; en wegens derzelver welriekendheid en voortreflyker aangenaamheid, is zy in menige gevallen boven die van *Venetie* te verkiezen.

E. THLAPSI ARVENSE SILIQUIS LATIS. *Boeren Mosterd.*

De *Londonfche* Apotheek onderscheidt twee foorten; een van deeze heeft weinig fcherpheid in vergelyking van de hier gemelde; welke laatste derhalven alleen moest onderscheiden geweest zyn, en eene plaats verdient onder die, welke de heete middelen tegen de fcheurbuik (y) genoemd worden, als mosterd, lepelblad, enz.

E. THUS VULGARE. *Wierook.*

Het Collegie van *London* heeft dit Artikel te recht behouden, als een innengfel in verfcheide van haare pleisters; maar *Baglivius* vermeldt een ander algemeen gebruik van het zelve, te weten: in verzweeringen, fomtyds door blaaren veroorzaakt, en die moeijelyk te geneezen zyn, dat het poeder daarvan, fyn gevreeven, en tweemaal daags op het deel gestrooid, wel flaagt in 't geneezen.

L. THYMUS CAPITATUS, QUI DIOSCORIDIS, C. B. *De waare Thym der Ouden.*

In de plaats van deeze ftelt de *Londonfche*

Apotheek eene andere plant; en dat geen Thym, maar wilde Thym, (s) te weten *Serpyllum foliis Citri odore*, C. B. gemeenlyk genaamd *Lemoen Thym*; voor welke voorkeur ik geene betere reden weet, dan den Citroen of lemoenagtigen reuk: daar intengendeel de Ouden, groote kragten aan hunnen Thymus toefchreeven, als zynde inderdaad een verwarmend speceryagtig en faamentrekkend middel; en als zodanig toepasfelyk tot menig goed einde, dewyl het meer wezendlyke olie uitleevert, dan de wilde Thym. Voeg hier by, dat alle de voorrige Schryvers, die over de *Materia Medica* gefchreeven hebben, buiten twyfel van den Thymus, boven gemeld, moeten verftaan worden.

E. TILIA FOEMINA FOLIO MAJORE, C. B. *Lindeboom.*

De bloemen van den Lindeboom fchynt met recht behouden te zyn by het Collegie van *London*, als zynde van een zoeten reuk een weinig speceryagtig en van een aangenaamen geur; en zyn zeer aangepreezen, zoo wel in Conferven als gedistilleerde waten, in zenuwziekten en moederkwaa-
len (a).

L. en E. TITHYMALUS HELIOSCOPUS, C. B. *Spurgie.*

Alhoewel beide Collegien van deeze plant zwygen, dezelve om haare brandende fcherpheid verworpen hebbende; zoo mag zy toch wel aangenomen worden, in sommige wanhopige gevallen, als zy behoorlyk verzagt, en haare fcherpheid door lymige vogten verftompt wordt (of met een vyg ingegeven, gelyk de Ouden deden). — De Zonspurgie, van de andere onderscheiden, wordt voor een van de zagtste gehouden; en het poeder van den wortel derzelve (voor het zagtste deel gehouden) werdt door Doctor *Michaelis*, opvolglyk gegeven in eene hardnekkige hardlyvigheid van een jongen, welke voor de sterkste purgeermiddelen

(y) *Antiscorbutica.* (s) *Serpyllum.* (a) *Casus bysterici.*

len (b) niet had willen wyken. — *Prevotius* geeft van vyf tot twaalf droppels van de melk voor eene gifte.

L. en E. TRITICUM HIBERNUM ARISTIS CARENS, C. B. *Winter Tarwe, of roode Wyt zonder puntjes.*

Het Collegie van *London* staat vier, en dat van *Edinburgh* vyf, van deszelfs voortbrengfels over, die nogthans van groot gebruik zyn in de praktyk, en welke om derzelve menigvuldigheid waardig zyn, aangenomen te worden, te weeten:

I. AMYLUM, *Snyffel*; een zeer nuttig geneesmiddel.

II. FURFUR, *Zemelen*; welke van geen klein gebruik zyn, zoo wel uitwendig als inwendig, als een verzagend en zagte afvaagend geneesmiddel; en geen slegt inmengsel in gerstendranken (c) voor de borst, voor klyfteeren, en voor gorgeldranken in zeere keelen.

III. FERMENTUM, *Zuurdeeg*, gepaste inmengfels in rypmaakende pappen (d), en om by mosterdappen (e) gedaan te worden.

IV. PANIS, *Brood*. Dit is beter, dan het zuivere meel, om den zuurdeesslem, en het bygedaane zout, welke aan hetzelfde een grooter werkzaamheid mededeelt, dan 't bloote meel heeft; het welk bekwaamer is voor heeter ontfteekingen (f) of gezwollen, terwijl dit beter slaagt in ontfteekingen, die moeijelyk tot ettermaking (g) te brengen zyn (*); en met water bevochtigd, en met olie of boter gemengd, en tot een behoorlyke dikte gekookt zynde, is het buiten twyfel zoo goed als menige kragtige zalf en pleister.

Hier by kan men voegen,

V. Eene Olie, daaruit getrokken, welke by de Ouden aangepreezen is in schubagtige melaatsheid (b); en bereid door de korls van Tarwe te kneuzen en tusschen gloeiende yzeren of koperen platen sterk te persen; het welk eene Olie uitleevert, die ook in *Bate's* Apotheek vermeld en sterk aangepreezen wordt, in dauwwurm, of haairwurm (i) en andere scherpheden van de huid, scheuren in de lippen, of klooven in de vingers en zweeren aan de voeten.

L. en E. VACCINIA PALUSTRIA GERM. VITIS IDEA PALUSTRIS, C. B. *Poel-Heidelbeziën.*

Deze Planten zyn hier eene plaats waardig, alhoewel door beide Collegien overgeslaagen; dewyl zy van een aangenaam zuur zyn, welk dorst lest, en in de hitte van koortsen verkoelt.

E. VALERIANA SYLVESTRIS MAJOR, C. B. *Groote berg-Valeriaan.*

L. en E. VALERIANA HORTENSIS, PHU FOLIO OLUSATRI DIOSCORIDIS, C. B. *Tuin Valeriaan.*

L. VALERIANA SYLVESTRIS MAJOR, C. B. *Groote wilde Valeriaan.*

Het Collegie van *London* heeft het eerste kruid aangenomen, als sterker zynde dan de andere; alhoewel zy alle in derzelve blykbare hoedanigheden in 't algemeen overeenkoomen; en de twee andere byzonder het laatste kan in een ruimer gifte ingegeeven worden: nogthans, omdat de twee laatste menigvuldig en veel gemakkelijker te bekoomen zyn, en de wortel van de *Tuin Valeriaan* sterker is dan de gemeene wilde; en te gelyk, om dat dezelve naast aan de beschryving van het oude *Pbu Dioscoridis* komt,

(b) Catbartica. (c) Pisana. (d) Cataplasmata maturantia. (e) Sinapisinus. (f) Pblegmones. (g) Suppuratio. (h) Impetigo. Celsus. (i) Herpes. (*) Dus heeft men opgemerkt, dat Tarw gekaauwd en op gezwollen gelegd, dezelve tot enterieg brengt, te weeten, omdat het spreekfel daar mede vermengd is; want als ze met water gemengd wordt, zal ze die uitwerking niet voortbrengen.

komt, zoo verdient zy hier zekerlyk eene plaats; ook behoeft de gemeene groote wilde Valeriaan niet voorbygegaan te worden.

L. VERBASCUM MAS LATIFOLIUM,
C. B. VERBASCUM ALBUM VUL-
GARE. *Wolkruid. Raii Synopsis.*

De bladeren en bloemen deezer plant, alhoewel in de *Londonfche* Apotheek over-
geslaagen, zyn beroemd, in uitwendig ge-
bruik (in water gekookt zynde), wegens
derzelver pynstillende hoedanigheid in py-
nen die de ontfteeking en gezwellen in de
oogen, aan den aars, en de teelleden ver-
zellen, en daarom niet onwaardig aangenomen te worden.

L. en E. VERBENA COMMUNIS FLO-
RE COERULEO, C. B. *Gemeen*
Tzerkruid.

Dit kruid is onzer oplettendheid waardig, dewyl het sap en trekfel er van bitter is, en tegelyk eenigzins saamentrekkend; het welk bevestigd wordt door de overleeve-
ring, van de Ouden ons nagelaaten, van deszelfs gebruik in afgaande koortfen (m), door *Cbomel* gestaafd; die zegt, dat het van de Landluiden gebruikt wordt tot dat oogmerk, in de gifte van een half once, van het Uittreksel, of vier oncen van het sap der bladeren.

L. en E. VERONICA MAS SUPINA &
VULGATISSIMA, C. B. *Mannetjes*
Eerenprys.

Het Collegie van *London* heeft goed ge-
vonden alleenlyk de wyfjes Eerenprys (n)
van *Matthiolus* te behouden, onder de be-
naaming van *Elatina*; doch dit laatste is zeer
schaars, daar de mannetjes Eerenprys zeer
gemeen is. Het is zagt bitter, en maagtig
saamentrekkend, en volgens het getuigenis
van alle Schryvers ten minste voorzien van
gelyke kragten als het andere; afvaagende,
en heelende in kwaadaartige zweeren; en

in eene zekere kankeragtige zweer: ik zelf
ben getuige geweest van deszelfs goede uit-
werkingen, by wyze van een pap opgelegd
zynde, dat het een vervuild bloedig vogt
(o) in een loslyke etter veranderde; en *Hoff-*
man pryst het sterk aan als een losmaakend
middel in verstoptheden van eenig inge-
wand: daarenboven wordt het byzonderlyk
aangepreezen in amborstigheden (p), en
zelfs in zweeren van de long, als thee ge-
dronken.

L. en E. VINCA PERVINCA MAJOR &
MINOR, C. B. *Maagdepalm, Vin-*
koorde.

Deeze plant is door beide Collegien over-
geslaagen, maar is onzer oplettendheid waar-
dig, dewyl de bladeren bitter en een wei-
nig saamentrekkend zyn, en als zodanig by
de Heelmeefters gebruikt worden in de ge-
neezing van vuile bloedige zweeren (q), en
by de Geneesheeren, zoo wel Oude als
Laatere, in loslyvigheid en buikloopen (r)
— hebbende niet alleen eene heelende,
maar ook eene zuiverende kragt; en *Tragus*
verzekert, dat het zelve, indien het in een
vat met lange, of lymerige, wyn gedaan,
en vyftien dagen wel dicht geslooten gehou-
den wordt, denzelven zal herftellen.

L. en E. VIRGA AUREA ANGUSTI FO-
LIA MINUS SERRATA, C. B. *Gou-*
den Roede, of gulden Wondkruid.

ANGUSTIFOLIA SERRATA, C. B. SO-
LIDAGO SARACENICA TRAGI
Saraceensch Wondkruid, Waakwortel.

VULGARIS HUMILIOR, *Raii Synopsis.*

Deeze drie koomen in blykbaare hoeda-
nigheden overeen, zynde van eenen eenig-
zins balsmagtigen reuk, bitteragtigen smaak
en hebbende eenen zekeren graad van fcherp-
heid. Zy worden gepreezen tot inwendig
en uitwendig gebruik in zweeren, en als
een

(m) *Febres intermittentes.* (n) *Veronica.* (o) *Humor saniosus.* (p) *Asthma.* (q) *Ulcera ieberosa.* (r) *Diar-*
rhoea & Dysenteria.

een kragtig pisdryvend middel (s); men geeft het poeder tot twee drachma's in witten wyn, om zand en slym uit de nieren te verdryven, maar niet om in de aanvallen van nierpyn (t) ingenomen te worden.

L. en E. ULMARIA BARBA CAPRI FLO-
RIBUS COMPACTIS, C. B. *Weiden-
zoet.*

Dit kruid was voortyds een inmengsel in het vergift verdryvend water (v), alhoewel nu verworpen, zonder genoegzaame reden; want de bloemen zyn van een aangenaamen reuk, en een fynen ratafia geur, en geeven hunnen reuk aan 't water, dat 'er van gedistilleerd wordt over; en om derzelver aangenaamen en heilzaamen reuk worden ze in slaapkamers gestrooid, en in bier en wyn gedaan, om aan dezelve een aangenaamen reuk en smaak te geeven; en zy worden ook veel aangepreezen als een zweetmiddel (x).

L. en E. ULMUS NOSTRAS *sive* ITALI-
CA, & ULMUS VERNACULA
COLUMELLAE, C. B. *Gemeene Olm-
boom.*

De bast van deezen boom is slymagtig en saamentrekkend, en gebruikelyk in gorgel-
dranken, en daarenboven is hy laatst sterk

aangepreezen in ziekten van melaatsheid (y), en de Melaatschheid der Grieken (z); vier oncen van den verschen binnensten bast, in twee kwarten water tot een kwart verkookt, wordt daar van een half pint, tweemaal daags, gedronken. (*)

L. URTICA URENS MAXIMA, C. B.
Gemeene groote Brandnetel.

Deeze, zoo wel als verscheide andere planten, in de voorgaande Lyft, is een van die gemeenste planten, welke niet behooren verworpen te worden; want behalven het gebruik van dezelve, in het geen de Ouden *Urticatio* noemen, zoo koomen alle de Schryvers in derzelver uitwerking van 't sap in bloedspuwingen (a) en andere bloedingen (b) overeen; ten welken einde het door staan te bezinken gezuiverd wordt, en van twee tot vier oncen gedronken.

L. ZINCUM. *Zink, Piauter.*

Dit metaal erts verdient hier eene plaats om deszelfs bloem, onlangs in de praktyk ingevoerd, als een middel tegen kramp trekkingen (c) en van een tot vyf greinen, driemaal daags ingegeeven. Het Collegie van *Edinburgh* heeft de behandeling opgegeven.

(s) Diureticum. (t) Paroxysmus. (v) Aqua alexiteria. (x) Diaphoreticum. (y) Impetigo. (z) Lepa Græcorum. (*) London Medical Observations. Lettsom's Medical Memors of the General Dispensary. (a) Haemoptoes. (b) Haemorrhagies. (c) Antispasmodicum.

